

LUNDS
UNIVERSITET

Socialhögskolan

Ökat skydd eller minskat självbestämmande?

Socialarbetares syn på den svenska sexköpslagen

Julia Johannesson och Laura Portin Remröd

Kandidatuppsats (SOPA 63)

HT19

Handledare: Carina Gallo

Abstract

Authors: Julia Johannesson & Laura Portin Remröd

Title: Increased protection or decreased autonomy? - Social workers views on the Swedish sex purchase law [Translated title]

Supervisor: Carina Gallo

Assessor: Tove Harnett

The purpose of this study was to examine how social workers working with people selling sexual services perceive the purpose, effects, and normative function of the Swedish Sex Purchase Law. The study is based on six semi-structured qualitative interviews with (social workers from the field). Theories that were used to analyse the data were social constructivism, radical feminism, and liberal feminism. The results of this study showed that the social workers were supportive of the law and could see positive effects for people who are selling sexual services and for society at large. The answers given by the participating social workers during the interviews can be interpreted as radical feministic rather than liberal feministic, for example by arguing that women are coerced into prostitution rather than entering by free choice. According to the social workers, the law's aim is to promote gender equality, protect women who are exposed to prostitution, and decrease prostitution in general. The participants argued that the law does have a normative effect. However, to achieve its desired results we also need ongoing work with the people the law affects, and with schools and at workplaces. They also stated that the law itself is not enough, to achieve the law's aims the government needs to provide more resources and make preventing prostitution a priority.

Keywords: Prostitution, Swedish sex purchase law, social workers, radical feminism, liberal feminism, social constructivism

Förord

Vi vill tacka alla socialarbetare som ställt upp på att delta i vår studie med sin kunskap, sina tankar och intressanta synvinklar. Utan er hade det inte blivit någon studie och utan ert arbete hade vårt samhälle sett väldigt annorlunda ut. Vi vill även tacka alla som stöttade oss under terminens gång, tack till Kikki på Studieverkstaden i Lund, de kunniga bibliotekarierna på Samhällsvetenskapliga fakultetens biblioteket och vår handledningsgrupp som alltid varit stöttande.

Sist men inte minst vill vi tacka vår handledare Carina Gallo som bidragit med kloka tips, vass kritik och en erfaren handledning som tagit vår uppsats steget längre.

Julia Johansson & Laura Portin Remröd

Lund, 2020 Januari

Innehållsförteckning

1.1	Problemformulering	5
1.2	Syfte och frågeställningar	7
1.3	Arbetsfördelning	7
2.	Kunskapsläge	8
2.1	Insamling av tidigare forskning	8
2.2	Sexköpslagens syfte och mål	8
2.3	Sexköpslagen och dess effekter för dem som befinner sig i prostitution	10
2.4	Lagars effekt på normer i samhället	13
3.	Teoretisk utgångspunkt	14
3.1	Socialkonstruktivism	14
3.2	Liberalfeminism	16
3.3	Radikalfeminism	17
4.	Metod	19
4.1	Kvalitativa intervjuer	19
4.2	Förförståelse av valt forskningsområde	19
4.3	Urval och genomförande	20
4.4	Analysmetod	23
4.5	Tillförlitlighet	24
4.6	Metodens förtjänster och begränsningar	25
4.7	Etiska övervägande	26
5.	Analys och resultat	28
5.1	Uppfattningar om lagens syfte och mål	29
5.1.1	Öka jämställdheten och skydda	29
5.1.2	Minska prostitutionen	30
5.2	Sexköpslagens effekter för de som säljer sexuella tjänster	31
5.2.1	Trygghet	32
5.2.2	Självbestämmande	34
5.3	Sexköpslagens normbildande effekt	37
5.3.1	Hur normbildande är lagen?	37
5.3.2	Sexköpslagens begränsningar	39
6.	Avslutande diskussion	42
	Bilaga 1: Intervjuguide	45
	Bilaga 2: Informationsmail	47
	Referenslista	49

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Prostitution har funnits i flera tusen år men dess form och samhällets inställning kring fenomenet har förändrats under samhällets utveckling (SOU 1995:15). År 1999 antogs lagen (1998:408) om förbud mot köp av sexuella tjänster som kom att kallas för sexköpslagen, vilken innebar en kriminalisering av sexköp medan säljandet av sexuella tjänster fortsatte vara legalt (Waltman 2011). Sexköpslagen kom till efter att propositionen Kvinnofrid presenterades 1998, där det hänvisades till att sexköp skadar samhället och är negativt för kvinnor, både de som säljer sexuella tjänster och kvinnor i övrigt (SOU 1995:15; Dodillet 2009). I propositionen hänvisades det till att kvinnor i prostitution ofta lider av ohälsa och befinner sig i en utsatt situation. Frågan om sexköp ansågs vara en fråga om mäns våld mot kvinnor (SOU 1995:15; Eriksson 2011). Sexköpslagen ersattes senare av en brottsbalksbestämmelse i kap 6 11§ Brottsbalken (SOU 2010:49).

Vad sexköpslagen har fått för effekt råder det skilda meningar om. I en utvärdering av sexköpslagen och dess effekter som genomfördes på uppdrag av regeringen år 2010 går det att utläsa en minskning av prostitution i Sverige sedan sexköpslagen infördes (SOU 2010:49). Även Waltman (2011) skriver om att det har skett en minskning av prostitutionen i Sverige i jämförelse med Norge och Danmark, som hade en annan typ av lagstiftning år 2007. Uppgifter från folkhälsomyndigheten visar på att 8-13% eller ca 1 av 10 vuxna män i Sverige uppger att de någon gång köpt sexuella tjänster (Folkhälsomyndigheten 2018). Andra menar att det inte går att visa att prostitutionen har minskat sedan sexköpslagen trädde i kraft i Sverige (Levy & Jakobsson 2014). McMenzie et. al (2019) skriver att det till och med finns bevis för att prostitutionen har ökat i Sverige sedan sexköpslagen trädde i kraft.

En effekt som sexköpslagen har lett till är en förändring av synen på sexköp i Sverige, det visar både en utvärdering på uppdrag av regeringen (SOU 2010:49), en rapport skriven av en förening av sexarbetare (Fuckförbundet 2019) samt forskning av Waltman (2011), Kuosmanen (2011) och Eriksson (2011). Det råder däremot skilda meningar om huruvida förändringen bör ses som positiv eller negativ.

Kuosmanen (2011) skriver att sexköpslagen har ett stort stöd bland den svenska befolkningen, något som den inte hade innan lagen trädde i kraft. Enligt den utvärdering som genomförts på uppdrag av regeringen gick det inte att se att förbudet haft några negativa effekter för personer som befann sig i prostitution (SOU 2010:49). Enligt utvärderingen gick det även att se att sexköpslagen haft en avskräckande effekt för presumtiva köpare samt att gatuprostitutionen inte har gått under jord som vissa var oroliga för att den skulle göra (SOU 2010:49).

Alla håller emellertid inte med om att sexköpslagen enbart har haft en positiv effekt. En skribent som beskriver sig själv som sexarbetare skriver följande under pseudonym i Aftonbladet 8 aug 2017:

Försäljning av sex är ett arbete, men det är inte vilket arbete som helst. Det är ett arbete som kan få oss att förlora vårdsnaden om våra barn, bli uppsagda från andra arbetsplatser och vräkta från där vi bor. Det är ett arbete där våra kunder riskerar att bli gripna och därför vägrar ge ut uppgifter om sig själva innan vi ska träffa dem [...] Det är med andra ord ett jobb som på grund av den nuvarande sexköpslagen lämnar de som den är menad att skydda utan rättigheter. (Tenderloin 2017).

Fuckförbundet, som beskrivs som en förening av sexarbetare skriver i en rapport att sexarbetares levnads- och arbetsförhållanden har blivit avsevärt sämre sedan sexköpslagen trädde i kraft (Fuckförbundet 2019). I rapporten beskrivs hur lagstiftningen har haft en kraftigt stigmatiserande effekt på dem som jobbar i sexindustrin (ibid). Den här bilden styrks av forskare som Huang (2016) som skriver att det är kränkande att se personer som säljer sexuella tjänster som offer och av forskare som Levy och Jakobsson (2014) som skriver att bilden av de som säljer sexuella tjänster är mer fördomsfull på grund av sexköpslagen.

En grupp som är intressant att undersöka är de socialarbetare som arbetar med personer som säljer sexuella tjänster. Det finns flera olika definitioner av socialt arbete och vem som räknas som socialarbetare. I den aktuella studien definieras en socialarbetare som någon med socionomexamen eller likvärdig utbildning och/eller som arbetar med socialt arbete. Vad som anses vara socialt arbete i den aktuella studien har utgått från Malcolm Paynes (2005) definition: att socialt arbete handlar om social förändring, problemlösning för den enskilda

individerna och att öka människors välbefinnande. Intervjupersonerna i studien kommer att kallas för socialarbetare för att behålla deras anonymitet. Alla intervjupersoner möter personer som säljer sexuella tjänster i sitt arbete. Studien är inte begränsad till att endast undersöka sexhandel där köparen är en man och den som säljer är en kvinna men då det är den vanligaste formen av sexköp i Sverige kommer studien i stora drag beröra den typen av sexköp.

Socialarbetare har en betydelsefull insyn i den här, annars osynliga gruppens levnadsvillkor och har stora möjligheter att påverka de här personernas situation. Hur socialarbetare väljer att arbeta kan få effekter för både de prostituerade som de kommer i kontakt med, men också på resten av samhället genom sina bedömningar och val av tillvägagångssätt. Det här gör socialarbetare till intressanta informanter i den aktuella studien. Vilka åsikter och inställningar finns bland de socialarbetare som arbetar med personer som befinner sig i prostitution? Hur ser dem på lagen och dess effekter?

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att öka förståelsen för hur socialarbetare som i sitt arbete möter personer som säljer sexuella tjänster resonerar kring sexköpslagens (6:11 BrB) syfte och effekter.

- Hur beskriver socialarbetare sexköpslagens syfte och mål?
- Hur resonerar socialarbetare kring de effekter sexköpslagen har för personer som säljer sexuella tjänster?
- Hur resonerar socialarbetare kring sexköpslagens normbildande effekt?

1.3 Arbetsfördelning

Studien har genomförts och skrivits gemensamt av de båda författarna och arbetet har delats lika. Vid intervjuerna som genomförts har endast en av författarna varit närvarande åt gången och varje författare genomförde och transkriberade tre intervjuer. Förberedelse inför intervjuerna och bearbetningen av det transkriberade materialet gjordes gemensamt. Vid sökandet av både tidigare forskning och teorier arbetade författarna tillsammans och diskuterade de olika källorna. När socialarbetare skulle hittas har båda parter bidragit och

kontaktat och pratat med olika verksamheter och socialarbetare för att boka in intervjuer. Under studiens gång har det funnits en kontinuerlig konversation mellan författarna kring de olika delarna av studien för att båda parter ska ha möjlighet att bidra med tankar och kunskap. Samtliga delar av studien har bearbetats av båda författarna och det går därför inte att särskilja vilka delar som är skrivna av vilken författare. Till sist har båda författarna läst igenom uppsatsen flera gånger för att revidera saker som formalia, begreppsanvändning och övergångar.

2. Kunskapsläge

I följande kapitel kommer tidigare forskning kring prostitution, sexköpslagen och dess effekter för personer som säljer sexuella tjänster samt effekter på samhället att presenteras. Kunskapsläget har delats in i tre underrubriker efter studiens frågeställningar.

2.1 Insamling av tidigare forskning

För att få en överblick av den tidigare forskningen inom området prostitution i Sverige och sexköpslagen har sökmotorn LUBsearch, LUBcat och Google Scholar använts. För att hitta relevanta artiklar användes sökorden prostitution, sex work, sexarbete, Sweden, Sverige, social work, socialt arbete, norms, normer, autonomy, självbestämmande, utsatthet och vulnerability. Efter att en relevant artikel hittats letades det sedan vidare genom den artikelns referenser tills en god bild av den befintliga forskningen uppnåts.

2.2 Sexköpslagens syfte och mål

Det finns få studier om sexköpslagens syfte och mål. Däremot går det att utläsa av tidigare forskning hur de som forskar kring prostitution definierar sexköpslagens syfte och mål. Det går även att dra slutsatser av vad som ledde till att lagen stiftades och därigenom tolka vad målet och syftet med lagen är. Sammanfattningsvis går det att genom den tidigare forskningen och propositionen till sexköpslagen se att syftet och målet var att förbättra situationen för och skydda de som befinner sig i prostitution då de anses vara i en utsatt situation (Eriksson, 2011; Waltman 2011; SOU 1995:15). En tid innan lagen stiftades började prostitution ses som en del av mäns våld mot kvinnor och sexköpslagen var även ett sätt att bekämpa det här våldet (McMenzie et. al. 2019; Dodillet 2009). Syftet med sexköpslagen

beskrivs i den tidigare forskningen vara att öka jämställdheten och bekämpa prostitution som fenomen samt att avskräcka de som köper sexuella tjänster (jmf Eriksson 2011; McMenzie et. al. 2019).

Under 1980-talet förändrades synen på hur samhällsstrukturer påverkar män och kvinnor (Dodillet 2009). Förut var synen att både män och kvinnor påverkades lika mycket och på samma sätt av de rådande samhällsstrukturerna. Det gällde även prostitution där det sågs som att både män och kvinnor var offer för den samhällsstruktur som legitimerar prostitution. Nu började det istället ses som att män som köper sexuella tjänster är förövare som utnyttjar unga kvinnor som befinner sig i ett underläge (Dodillet 2009). En av de som drev frågan var politikern Gunilla André, Centerpartiet, som poängterade att de män som köpte sexuella tjänster gjorde det frivilligt medan de kvinnor som sålde sexuella tjänster mer eller mindre gjorde det under tvång (ibid). En tolkning är att samhället började se på prostitution som en fråga om att kvinnor råkade illa ut till följd av mäns handlingar (jmf Dodillet 2009). Dodillet (2009) menar att den svenska sexlagstiftningen bygger på en radikalfeministisk ideologi där prostitution ses som mäns våld mot kvinnor. Även McMenzie et. al. (2019) skriver att ursprunget till synen på prostitution som ledde fram till sexköpslagen var en radikalfeministisk idé om att prostitution är en form av patriarkalt förtryck som skadar kvinnor, både i och utanför prostitution. En tolkning är att lagen i sig har ett syfte att förmedla en bild av vad som är rätt och vad som är fel vad gäller köp av sexuella tjänster enligt radikalfeministisk ideologi (jfr McMenzie 2019; Dodillet 2009).

Waltman (2011) skriver att utsattheten för flickor och kvinnor i prostitution och den stora risken för övergrepp var en orsak till att sexköpslagen drevs igenom. Även det samband mellan att ha haft en svår barndom och att ha blivit sexuellt utnyttjad som barn och sedan sälja sexuella tjänster i vuxen ålder var ett argument för sexköpslagen. Syftet med lagen kan då tolkas vara att minska risken för övergrepp samt skydda de som befinner sig i prostitution till följd av trauma i barndomen (jmf Waltman 2001). När åsikterna kring sexköp började förändras förändrades även synen på sexköp och det ansågs nu finnas en maktobalans där kvinnor var utsatta och behövde skyddas, vilket vidare visar att ett mål med lagen var att skydda kvinnor (Dodillet 2009). De här förändrade åsikterna om sexköp resulterade i regeringens proposition "Kvinnofrid" som presenterades 1998 (Waltman 2011). Ett annat syfte med lagen skulle därför kunna ses vara att öka jämställdheten mellan könen i samhället (jfr Waltman 2011). Propositionen för sexköpslagen berör mäns våld mot kvinnor och här

togs frågan om sexköp upp som just en fråga om jämställdhet snarare än en fråga om moral som det varit tidigare (Eriksson 2011). McMenzie et. al. (2019) skriver även att sexköpslagen introducerades både för att avskaffa prostitution och för att öka jämställdheten i Sverige.

Målet med sexköpslagen var enligt Eriksson (2011) att bekämpa prostitutionen i Sverige, gynna jämställdheten och minska de negativa effekter prostitutionen har för de personer den berör, framför allt de kvinnor som säljer sexuella tjänster. Vidare skriver Danna (2012) liknande, att syftet med sexköpslagen är att avskaffa prostitution och att kriminaliseringen av sexköp skall få en avskräckande effekt även för dem som säljer sexuella tjänster genom att de inte längre kan tjäna pengar på det. Även om säljandet av sexuella tjänster inte var önskvärt menades det att en kriminalisering av den part som i sexköpet har en svagare position och ofta blir utnyttjad inte var rimligt (Eriksson 2011). Syftet var att lägga skulden hos den som köper sexuella tjänster och att lyfta bort skulden från den som säljer (jmf Eriksson 2011; Danna 2012).

2.3 Sexköpslagen och dess effekter för dem som befinner sig i prostitution

Sammanfattningsvis visar forskningen kring sexköpslagens effekter på två läger, de som anser att lagen skyddar och värnar om de som säljer sexuella tjänster (jmf Farley 2004; Raymond 2004) och de som menar att lagen är stigmatiserande och förvärrar situationen för de som säljer sexuella tjänster (jmf McMenzie et al. 2019; Levy & Jakobsson 2014; Huang 2016). Precis som med lagens syfte och mål finns det få studier som visar på vilka effekter sexköpslagen har haft för de som säljer sexuella tjänster. Det hade varit intressant att jämföra studier från tiden innan lagen stiftades och nu 20 år senare. Tyvärr finns inga sådana studier och utgångspunkten får istället vara vad tidigare forskning säger om hur läget ser ut för personer i prostitution idag i förhållande till lagen. Det finns också forskning kring de effekter prostitution har för de som säljer sexuella tjänster.

Så vad har effekten av sexköpslagen blivit för de som säljer sexuella tjänster enligt tidigare forskning? Det råder skilda meningar om det på olika plan. En ståndpunkt som finns bland de som forskar kring sexköpslagen är att den har gjort att prostitutionen tvingats "gå under jord", vilket har lett till osäkra förhållanden för personer som säljer sexuella tjänster (jmf McMenzie

et al. 2019; Levy & Jakobsson 2014; Huang 2016). Levy och Jakobsson (2014) skriver att den förflyttning som skett är oroväckande då den skapar en klyfta mellan sjukvård, polis och socialtjänst och de som säljer sexuella tjänster vilket hindrar kontakt, interventioner och skydd.

Det finns emellertid flera forskare som inte delar den bilden. Farley (2004) skriver följande om lagens skyddande effekt.

It is a cruel lie to suggest that decriminalization or legalization will protect anyone in prostitution. It is not possible to protect someone whose source of income exposes them to the likelihood of being raped on average once a week.

Även Raymond (2004) delar bilden av att sexköpslagen inte har haft negativa effekter för personer som säljer sexuella tjänster och hon skriver att det inte finns några indikationer på att prostitutionen skulle ha "gått under jord". Hon menar vidare att sexköpslagen fungerar som ett skydd mot trafficking i Sverige. Sexköpslagen ses som ett verktyg för att minska prostitutionen och argument för att detta är nödvändigt är hur farligt det kan vara att befinna sig i prostitution. I Raymonds studie (2004) har 80% av de prostituerade kvinnorna blivit utsatta för våld av kunder och hallickar. En studie av prostituerade i Colorado, USA från 1969 till 1999 visade att prostituerade hade en hög dödlighet och att orsaken till den höga mängden dödsfall ofta var våld, droganvändning och dråp (Potterat et al. 2004).

Det finns även olika uppfattningar inom forskningen kring varför personer väljer att sälja sexuella tjänster vilket är relevant för att kunna arbeta med/implementera lagen och ge korrekt stöd för dem som säljer sexuella tjänster. Huruvida det är ett fritt val eller inte att sälja sexuella tjänster har även varit viktigt för debatten kring att kriminalisera sexköp på Irland, där den "svenska modellen" det vill säga sexköpslagen nyligen implementerats (Huschke 2017). Huschke (2017) skriver att lagstiftarna som drev igenom den svenska modellen såg de prostituerade som offer utan valmöjligheter men att det inte stämmer överens med hur de prostituerade ser på sig själva. Lagens effekt kan då tolkas som stigmatiserande och som att den ger en felaktig bild av de som säljer sexuella tjänster (jmf Huschke 2017). Huang (2016) lyfter fram att det är viktigt att uppmärksamma att vissa personer frivilligt väljer att sälja sexuella tjänster och att det inte behöver vara ett resultat av att ha blivit sexuellt utnyttjad i barndomen. Samtidigt skriver Farley (2004) om att flera prostituerade just har blivit sexuellt

utnyttjade i sin ungdom eller varit utsatta för ett långvarigt trauma och att det går att se ett samband mellan det traumat och att sedan börja sälja sexuella tjänster. Personerna i Huang (2016) studie menade att de blev kränkta av att bli sedda som offer eller kvinnor utan valmöjligheter eftersom det tyder på att prostitution är ett dåligt val. Enligt Huang (2016) kan lagens effekt för de som säljer sexuella tjänster vara att de känner sig kränkta och missförstådda samt att en bild av prostitution som de inte håller med om reproduceras. Raymond (2004) skriver att kvinnor i prostitution inte väljer att sälja sexuella tjänster på samma sätt som andra personer väljer yrke, utan att de saknade val för att ha möjlighet att försörja sig själva och sina barn och att det därför handlar om överlevnadsinstinkter snarare än val. De prostituerade i Raymonds studie uppgav att deras val att sälja sexuella tjänster endast kunde förstås i ljuset av hur lite valmöjligheter de hade (Raymond 2004). Beroende på hur synen på det fria valet ser ut finns det också olika syn på vilken typ av lagstiftning som är bäst. Raymond (2004) och Farley (2004) skriver att personer som säljer sexuella tjänster inte har haft ett fritt val och förespråkar därför den svenska sexköpslagen.

Även hur prostitution påverkar personer som säljer sexuella tjänster finns det skilda åsikter kring. Enligt Huang (2016) bör sexarbete ses som ett acceptabelt yrke. Hon skriver att säljandet av sexuella tjänster är stärkande för de som säljer och att lagens effekt därför skulle kunna ses som begränsande i den mening att kunderna är kriminaliserade och säljandet därför försvåras (jmf Huang 2016). Vidare skriver Huang (2016) att det är viktigt att inte bara se personerna som säljer sexuella tjänster som en homogen grupp med drogmissbruk som "jobbar på gatan". De kan även ses som fria kvinnor som kan uttrycka sin sexualitet i ett patriarkalt samhälle, och som inte är förpassade till gamla religiösa idéer om att sex enbart hör hemma i en seriös relation eller i ett äktenskap (Huang 2016). Huang (2016) menar vidare att kvinnor med dålig ekonomi eller låg utbildning kan få mer pengar för sin tid genom att sälja sexuella tjänster än de skulle genom många andra yrken samt att det är det enda yrket där kvinnor generellt sett tjänar mer än män.

Forskningen belyser olika sätt att se på sexköpslagens effekter för personer som säljer sexuella tjänster. Med det som bakgrund är det intressant att se hur socialarbetare som arbetar med personer som säljer sexuella tjänster i Sverige ser på den här frågan.

2.4 Lagars effekt på normer i samhället

Sammanfattningsvis visar den tidigare forskningen att sexköpslagen både haft en normbildande effekt samtidigt som det kan tolkas som att lagen kom till som en följd av en förändring i attityder kring sexköp (jmf Eriksson 2011; Axelrod 2006). Sexköpslagen verkar ha gjort att fler är för en kriminalisering av sexköp och stöttar lagen (jmf Kuosmanen 2011). Vad sexköpslagens har för effekter på normer är svårt att mäta och det finns inte mycket forskning på den direkta kopplingen mellan normbildning och lagar. Det går dock att titta på forskning om hur normer kommer till och hur de upprätthålls i samhället för att få en förståelse för hur sexköpslagen kan påverka normer.

Sexköpslagen trädde i kraft för att lagstiftarna ville stoppa sexköp, därför var en förhoppning med lagen att den skulle skapa en norm om att köp av sexuella tjänster är ett icke önskvärt beteende (Eriksson 2011). För att förstå lagars effekt på normer i samhället kan normer behöva förklaras. Normer kan ses som sociala regler som bör följas för att upprätthålla god stämning (Sunstein 1996). När en norm hindrar människor från att göra något de egentligen skulle vilja eller inte upplevs vara rätt ifrågasätts den och människor arbetar då för att förändra dem (Sunstein 1996), i det här fallet innebär det att sexköp ifrågasattes och människor arbetade för att stifta en lag emot det. På lång sikt kan ett beteende som går emot sociala normer bli allt svårare att försvara, även i de mest intima stunder (Sunstein 1996). Det kan i det här fallet innebära att det blev mindre socialt accepterat att köpa sexuella tjänster (jfr Sunstein 1996).

När sociala normer skapas brukar de sedan upprätthållas, utvecklas och förstärkas av lagar (Axelrod 2006). Axelrod (2006) tar exempelvis upp lagar kring rökning. Fler personer är emot rökning på allmänna platser och som följd bildas lagar som reglerar var rökning får ske (Axelrod 2006). Det går att likna vid sexköpslagen, det fanns ett ökat missnöje kring prostitution och den tidigare lagstiftningen bland kvinnorrättsaktivister, enligt dem speglade inte deras synsätt hur lagen såg ut (Dodillet 2009). Som följd av det förändrade synsättet förändrats sedan lagen. Då ledamöterna från bland annat Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Folkpartiet kommenterade sexköpslagen betonade de att lagen skulle ha en normbildande effekt (Dodillet 2009). Sociala strukturer kan med hjälp av socialarbetares arbete antingen upprätthållas eller utmanas och ifrågasättas. Genom att sprida kunskap kring sociala strukturer som existerar genom exempelvis program för prostituerade där de kan få hjälp kan

de också få mer självbestämmande samt verktyg för att själva ifrågasätta de strukturer som kan förtrycka dem (Wiechelt & Shdaimah 2015).

Kuosmanen (2011:252) redogör statistik i sin artikel från tiden före den nya lagen som reglerar sexköp, trädde i kraft. Statistiken visar huruvida människor ansåg att köp av sexuella tjänster borde vara kriminellt. På frågan "A man pays for sexual relations with a woman. Should the man be regarded as a criminal?" svarar 20% av männen att det borde ses som olagligt medan 44% av kvinnorna ansåg att det borde ses som olagligt. När studien genomfördes igen 1999 när lagen trätt i kraft såg statistiken annorlunda ut. Nu ansåg 70% av männen och 81% av kvinnorna att köp av sexuella tjänster borde vara olagligt (Kuosmanen 2011). Det går att tolkas som att lagen i sig har haft en normbildande effekt, lagen kom först och sedan kom allmänhetens ändrade åsikter (jfr Kuosmanen 2011). Till skillnad från vad Axelrod (2006) påstår i sin artikel verkar sexköpslagen enligt Kuosmanen (2011) ha bildat en norm snarare än skapats från en norm. Även Waltman (2011) skriver om hur prostitutionen har minskat i Sverige sedan sexköpslagen kom till samt att lagen verkar ha förändrat attityderna kring prostitution, nästan av sig själv. Det går därför att se att det finns en delad mening angående vad som kom först, normen eller lagen. De kvinnorrättsaktivister som drev igenom lagförslaget kan ses som en spegling av en förändrad norm medan forskning visar på en tydlig attitydförändring efter att lagen antogs. En slutsats av de här två delarna skulle kunna vara att lagen förstärkte de attitydförändringar som redan hade påbörjats och fått en röst av aktivisterna.

3. Teoretisk utgångspunkt

Som teoretisk utgångspunkt har socialkonstruktivism valts som en övergripande teori för att se på och analysera sexköpslagen, prostitution och skapandet samt upprätthållandet av normer. Vidare kommer liberalfeminism och radikalfeminism användas som teorier för att analysera det material som samlats in i studien och för att belysa två olika sätt att se på sexköpslagen, dess effekter och socialarbetares syn på prostitution.

3.1 Socialkonstruktivism

Sociala konstruktioner är föreställningar, uppfattningar och attityder om vissa fenomen i samhället med påverkan av kultur, tid och plats (Wenneberg 2010). Det sociala samhället och

den sociala verkligheten är uppbyggt av sociala konstruktioner som skapas i samspel mellan människor genom språket (Burr 2003). I den aktuella studien kommer sociala konstruktioner som uppstått i samspel mellan socialarbetare, personer som säljer sexuella tjänster och andra parter som berör eller arbetar med prostitution att analyseras utifrån ett socialkonstruktivistiskt perspektiv. Vilka föreställningar, uppfattningar och attityder går att se hos socialarbetare som arbetar med personer som säljer sexuella tjänster och hur går det att se på det ur ett socialkonstruktivistiskt perspektiv? Enligt Burr (2003) kategoriserar människor världen för att enklare kunna förstå den och de här kategorierna behöver inte vara en objektiv sanning utan ses som en produkt skapad av människor.

Då den aktuella studien ska undersöka just hur socialarbetare resonerar kring en lag och dess effekter på bland annat normer anses socialkonstruktivism relevant i analysarbetet. Med hjälp av socialkonstruktivism går det att belysa olika företeelser i samhället som kan anses vara naturliga och dekonstruera dem för att få en förståelse för hur konstruktionerna skapades, hur de upprätthålls och vad de har för effekter (Wenneberg 2010). Genom att använda sig av ett socialkonstruktivistiskt perspektiv går det att ifrågasätta de traditionella föreställningarna om samhället som annars kan vara ganska fasta och låsta (jfr Burr 2003).

Sociala institutioner, också kallat normer och regler, skapas av människor genom vanemässiga och upprepade sociala beteenden (Wenneberg 2010). Genom de här normerna regleras personers beteenden. I den aktuella studien är teorin intressant för att analysera socialarbetares sätt att se på de normer som finns kring prostitution. Det är också intressant att se hur socialarbetare resonerar kring sexköpslagen och dess effekter för att se ifall de ifrågasätter någon aspekt eller om lagen har reifierats. Reifieras är när personer som inte varit med och skapat en ny institution, i det här fallet sexköpslagen, accepterar institutionen utan att ifrågasätta dess uppkomst och legitimitet (Wenneberg 2010).

Viss kritik mot socialkonstruktivismen grundar sig i att psykologiska faktorer inte tas i beaktning (Burr 2003). Det kan leda till att vissa frågor inte kan besvaras med det socialkonstruktivistiska perspektivet enligt Burr (2003). I den aktuella studien är det emellertid inte de psykologiska effekterna som skall analyseras och därför kan socialkonstruktivismen anses användbar för analysen.

Hur konstruerar socialarbetare fenomenet prostitution genom sättet de pratar och på vilket sätt upprätthåller de institutioner i sättet de arbetar? Genom att utgå från socialkonstruktivistisk perspektiv i analysen går det att reflektera över orsaker och underliggande innebörden av de intervjuvar som samlats. Det går även att ifrågasätta de strukturer som beskrivs samt få en alternativ vinkel till de resonemang som förs genom att dekonstruera den syn på verkligheten som förts fram av respondenterna.

3.2 Liberalfeminism

Liberalfeminism anses vara ett relativt övergripande begrepp som innefattar en bredd av åsikter och idéer som inte alltid går hand i hand med varandra (Gamble 2000).

Liberalfeminism är den vanligaste typen av feminism och är den typ man ofta syftar på när man talar om feminism (Beasley 1999). Liberalfeminismens förgrundsgestalter är många, Mary Wollstonecraft och Betty Friedan är två av dem. Wollstonecraft menade att kvinnor bör ha samma civila rättigheter som män. Vidare menade Wollstonecraft att kvinnor tog psykologisk och ekonomisk skada av ett tvingat beroendeskap till män och utfrysning från den allmänna sfären (Humm 1992).

Liberalfeminismens huvudsakliga mål är ett jämlikt samhälle där varje enskild individ har rätt att uppnå sin fulla potential och ska ges samma chans och möjlighet till framgång i samhället. För att uppnå det målet behövs jämlikhet på ett juridiskt, politiskt och socialt plan (Humm 1992). Det finns ett fokus inom liberalfeminismen på den publika sfären där det går att se att kvinnor inte har samma rättigheter, eller att det finns en barriär som hindrar kvinnor när det kommer till deras deltagande i den publika sfären utanför hemmet och familjen (Beasley 1999). Humm (1992:407) definierar liberalfeminism som "The theory of individual freedom for women.". Inom liberalfeminismen läggs ett högt värde vid individens autonomi och frihet, något som inte får inskränkas av andra (Beasley 1999).

Beegan och Moran (2017) har gjort en jämförelse mellan liberalfeministiska och radikalfeministiska ställningstaganden när det kommer till frågan om prostitution. De skriver att enligt liberalfeminismen är det bristen på social frihet som står mellan kvinnor och jämställdhet. En prostituerad, eller sexarbetare som är termen liberalfeminister ofta använder, kan välja prostitution av egen fri vilja och bör enligt liberalfeminismen ses som en entreprenör som har rätt att ingå ett privat avtal (ibid). Liberalfeminismen ser helst en

avkriminalisering av både köp och försäljning av sexuella tjänster. Även Beran (2012) skriver om hur liberalfeminismen ser på prostitution, enligt liberalfeminismen bör prostitution inte motarbetas utan snarare normaliseras och ses som vilket annat yrke som helst. Den person som har valt prostitution förtjänar samma rättigheter och privilegier som vilken annan person som helst enligt liberalfeminismen (Beran 2012).

Kesler (2002) kritiserar liberalfeminismens idé om att personer som säljer sexuella tjänster har ett fritt val och menar att många prostituerade inte har haft något val alls. Det val eller samtycke som prostituerade har kan jämföras med det val som kvinnor som utsätts för våld i en nära relation har att stanna i relationen (Kesler 2002). Även Raymond (2004) menar att det är på grund av att personer som säljer sexuella tjänster har få valmöjligheter som de väljer prostitutionen och att personer inte säljer sexuella tjänster för att de tycker om det.

Hur resonerar socialarbetarna i studien kring prostitution och sexköpslagen? Genom att titta på faktorer som vilken lagstiftning de förespråkar, hur de beskriver fenomenet och huruvida de anser att prostitution är ett fritt val eller inte kan det framgå ifall de har ett liberalfeministiskt synsätt när det kommer till prostitution.

3.3 Radikalfeminism

Radikalfeminism beskrivs av Humm (1992:408) som följande "Radical feminism argues that women's oppression comes from being categorised as an inferior class to the class 'men' on the basis of gender". Målet med radikalfeminism är att arbeta bort det här klasssystemet. Vad som anses göra feminismen radikal är hur den fokuserar på männens dominans och hur all form av förtryck grundar sig i mäns överlägsenhet (Humm 1992).

När det som brukar kallas för den andra vågens feminism påbörjades på 60-talet delades feminismen i två läger, radikalfeminismen och liberaliseringen av kvinnor som sedan kom att kallas liberalfeminism (Gamble 2000). Enligt Gamble var radikalfeminismens mening att mäns makt var det som inskränkte kvinnor. En känd och inflytelserik radikalfeminist under den andra vågens feminism var Shulamith Firestone (Humm 1992). Firestone skriver i sin bok *The dialectic of sex - the case for feminist revolution* om ett "sex class system" som grundar sig i biologiska förhållanden. Firestone (1979) menar att mannen utövar tyranni över kvinnor och barn och att trots att han numera har möjligheten att släppa sig själv fri från

denna tyranni ser han inte någon anledning att ge upp den. Firestone (1979) jämför mannens tyranni över kvinnor och barn med den makt överklassen har över arbetarklassen.

Beasley (1999) skriver om radikalfeminism som teori och menar att enligt radikalfeminismen är sexuellt förtryck den mest djupgående formen av ojämställdhet. En idé inom radikalfeminismen är den om patriarkatet, vilket kan beskrivas som ett socialt system av manlig dominans (Beasley 1999). Män som grupp drar nytta av det systemet och alla män har genom patriarkatet makt över minst några kvinnor (Beasley 1999). Beran (2012) skriver om radikalfeminismens bild av prostitution och dess relation till patriarkatet. Som ett resultat av patriarkatet väljer kvinnor inte prostitution utan tvingas mer eller mindre till det (Beran 2012). Radikalfeminister står därför bakom en utrotning av prostitutionen och ett vanligt ställningstagande för att uppnå det är att stödja den "svenska modellen" dvs. att kriminalisera sexköparen men inte den som säljer sexuella tjänster (Beran 2012; Beegan & Moran 2017). Beegan och Moran (2017) skriver även om radikalfeminismens idéer kring prostitution. De menar att enligt radikalfeminismen är patriarkatet orsaken till kvinnors förtryck och prostitution är den mest förtryckande formen av manlig sexuell överlägsenhet. Enligt radikalfeminismen är prostitution våldtäkt och slaveri och det skadar kvinnor i prostitution såväl som kvinnor i allmänhet (Beegan & Moran 2017). Beegan och Moran (2017) skriver även att enligt radikalfeminismen bör en person som säljer sexuella tjänster ses som ett offer utan ett eget val.

Kesler (2002) kritiserar den radikalfeministiska ståndpunkten att prostitution skulle vara fel för att det utgör skada. Kesler (2002) kallar det här synsättet för moralistiskt och att det är ett sätt att kontrollera kvinnors sexualitet. För vissa kvinnor kan identiteten och sexualiteten vara starkt sammankopplade med specifika sexuella handlingar, men om en kvinna önskar att separera en sexuell handling från sin identitet eller 'själv' finns det ingen anledning att stoppa henne menar Kesler (2002). En annan kritik mot radikalfeminismen är att den berättar för kvinnor hur de ska tolka sin upplevelser av prostitution och om de inte håller med beror det på att dem agerar defensivt eller på grund av att de blivit skadade av för många år med tillfälliga sexuella kontakter (Kesler 2002).

Genom att titta på ifall socialarbetarna pratar om fenomen som patriarkatet och kvinnors förtryck och utsatthet inom prostitutionen går det att analysera ifall det finns ett

radikalfeministiskt sätt att se på prostitution. Även hur de resonerar kring sexköpslagen och dess effekter kan användas för att titta på det här.

4. Metod

I följande kapitel kommer val av metod att presenteras. Även förförståelse och urvalsprocess kommer att diskuteras samt tillvägagångssätt vid insamling av data, redogörelse av upplägg och genomförande av analys. Vidare kommer en diskussion kring tillförlitlighet och begränsningar att föras. Kapitlet innehåller till sist en diskussion kring etiska överväganden.

4.1 Kvalitativa intervjuer

För att få en förståelse för hur socialarbetare resonerar kring sexköpslagens syfte, mål och effekter har en kvalitativ ansats valts. En kvalitativ ansats ansågs vara lämplig för studien då syftet är att undersöka människors åsikter och inställningar på ett djupare plan, skulle det istället ha varit en studie vars empiri är av en mer mätbar natur hade en kvantitativ metod använts (Bryman 2011). Genom den aktuella studien förväntades en djupare förståelse bildas kring respondenternas generella åsikter och inställningar kring de olika aspekterna av prostitution och sexköpslagen.

För att de kvalitativa intervjuerna skulle likna ett samtal har de varit semistrukturerade, de har varit upplagda som ett samtal men utgått ifrån tre förberedda teman i en intervjuguide (Bryman 2011; Ryen 2004). Studien byggde på semistrukturerade intervjuer med socialarbetare som arbetar med personer som säljer sexuella tjänster. De tre teman i intervjuguiden grundar sig i de tre frågeställningarna som studien utgått från. Den valda metoden anses av författarna ha fungerat väl för att kunna besvara studiens frågeställningar samt för att uppnå studiens syfte.

4.2 Förförståelse av valt forskningsområde

Valet av forskningsområde grundade sig i att båda författare följt diskussionen om prostitution och det stöd för en avkriminalisering av sexköp som förespråkats av en del debattörer. Diskussionen väckte ett intresse kring hur socialarbetare resonerar kring frågan då författarna läser vid Socionomprogrammet. Vidare har båda författare erfarenhet från

volontärarbete vid en ideell organisation där det händer att unga kvinnor som säljer sexuella tjänster hör av sig. Båda författare hade uppfattningen av att sexköpslagen har lett till positiva effekter för personer som säljer sexuella tjänster och för samhället. Vidare var författarna medvetna om att det råder skilda meningar kring frågan. Före studien påbörjades fanns en känsla av att de socialarbetare som skulle intervjuas skulle ha liknande tankar som författarna, dvs. att sexköpslagen framför allt är positiv för de som säljer sexuella tjänster och för samhället. Frågan stod författarna nära och det fanns därför ett intresse av att öka kunskap och förståelse i frågan. Då det framgick redan i förberedelsen av studien att forskningen i frågan var begränsad ansåg författarna att studien var av relevans.

4.3 Urval och genomförande

Vid valet av vilka socialarbetare som skulle intervjuas i den aktuella studien användes ett så kallat tvåstegsurval (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015). Ett tvåstegsurval innebär att man först väljer vilken grupp, organisation eller samhällsfenomen som ska undersökas, sedan bestäms vilka personer inom första begränsningen som ska intervjuas (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015). För den aktuella studien innebar det att gruppen som skulle intervjuas var socialarbetare som i sitt arbete möter personer som säljer sexuella tjänster. Steg två var att kontakta de exakta socialarbetare som ansågs passa in i sagda grupp. Anledningen till vald metod istället för att till exempel rikta in sig på en specifik verksamhet var att det finns relativt få verksamheter som endast riktar sig till personer som säljer sexuella tjänster. Personalen på de verksamheter som finns var inte heller tillräckligt många eller hade tillräckligt med tid för att delta i intervjuer för att en specifik verksamhet hade räckt till en hel studie. Därför togs beslutet att intervjua socialarbetare som arbetar på flera olika typer av arbetsplatser. Nedanstående kriterier har varit utgångspunkten vid valet av intervjupersoner:

1. Personen skall vara socialarbetare med socionomexamen eller annan likvärdig utbildning och/eller arbeta med socialt arbete.
2. Personen skall uttryckligen möta eller ha mött personer som säljer sexuella tjänster som en del av sitt arbete.

Ett annat sätt att beskriva det valda urvalet på är att det är ett målinriktat urval som har använts för att avgöra vilka som ansetts vara relevanta att intervjua för studien. Ett målinriktat urval innebär att efter att ha valt syfte och frågeställning till studien söks

respondenter med erfarenhet och kunskap inom ämnet som kan bidra till att svara på dem (Bryman 2011).

För att komma i kontakt med socialarbetare med relevant erfarenhet och bakgrund kontaktades först organisationer och verksamheter som specialiserar sig inom prostitution samt kommunalarbetare som skulle kunna möta personer som säljer sexuella tjänster. Den initiala kontakten skedde via telefon och e-post. Den person som tog emot det första mailet eller telefonsamtalet hänvisade sedan vidare ärendet till anställd som uppfyllde kriterierna för urvalet inom verksamheten. På de kommuner som kontaktades hänvisades författarna till de som arbetade som fältarbetare. Vissa fältarbetare hade inte mött personer inom prostitution och tackade därför nej till deltagande i studien. För att hitta fler intervjupersoner skrevs ett inlägg i en grupp för socionomer på Facebook. Via nämnda inlägg fick författarna tips om verksamheter som de sedan kontaktade och bokade en intervju via. Socialarbetare i författarnas omgivning kontaktades även för att hitta personer med relevant erfarenhet, kunskap och bakgrund. De som intervjuats har även gett tips om andra yrkesverksamma som de tror skulle vara relevanta till den aktuella studien. I de fall de här yrkesverksamma ansetts vara relevanta och inom vald målgrupp har de kontaktats och vid intresse från deras sida har intervju bokats in.

När en eventuell intervjuperson hittats och författarna bedömt att denna passade in i kriterierna skickades ett informationsmail ut där studien presenterades (se bilaga 2). I mailet fanns information kring vilka teman som skulle komma att diskuteras under intervjun samt information för att deltagaren skulle kunna ge ett informerat samtycke. Genom att informera socialarbetaren om vad studien kommer att handla om ges de möjlighet att ta ett informerat beslut om de vill delta eller ej (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015). Efter ett övervägande valde författarna att endast informera om övergripande teman istället för att skicka ut de exakta frågorna som skulle ställas. Valet grundade sig i att ifall exakta frågor skickats ut skulle det finnas en risk att svaren som socialarbetarna sedan gav var repeterade och inte spontana och ofiltrerade. Det hade också varit svårt att omformulera frågor och ändra om i intervjuguiden om det hade behövts ifall socialarbetarna redan fått ta del av den, vilket skulle begränsa möjligheten för ett fritt samtal. En fördel med att skicka ut intervjufrågorna i förväg hade varit att det ger socialarbetarna möjlighet att förbereda sig och tänka igenom vad de ville säga samt till fullo kunna ge ett informerat samtycke. Med de här aspekterna i åtanke beslutades det att generella teman och studiens syfte var tillräckligt för att ett informerat

samtycke skulle kunna ges samt att det inte begränsade socialarbetarnas spontana svar men ändå gav dem möjlighet att förbereda sig. Efter att socialarbetarna svarat på informationsmailet planerades ett intervjutillfälle in.

De sex socialarbetare som deltog i studien hade alla erfarenhet av att genom sitt arbete möta personer som säljer sexuella tjänster. Flera av socialarbetarna arbetade med stödarbete och stödsamtal samt hjälpte personer som säljer sexuella tjänster att lämna prostitution. Andra föreläste på skolor eller forskade i frågan samt arbetade uppsökande för att sprida kunskap om vilka alternativ som finns för de som säljer sexuella tjänster.

Genomförandet av de semistrukturerade intervjuerna skedde både via videolänk och på plats beroende på var socialarbetarna befann sig. Efter övervägande beslutades att det var fördelaktigt för studien att genomföra intervjuer via videolänk när socialarbetarna befann sig utanför Skåne istället för att välja bort de respondenterna. Två intervjuer genomfördes på plats och fyra intervjuer skedde via videolänk. Vid de intervjuer som skedde via videolänk användes verktyget Zoom då författarna hade goda erfarenheter av verktyget och ansåg att det fungerade väl.

För att hålla samtalet inom bestämda teman användes en intervjuguide (se bilaga 1) med frågor från de olika teman som valts men i övrigt talade socialarbetarna relativt fritt och det har funnit utrymme för följdfrågor (Ryen 2004). I en kvalitativ intervju är det önskvärt att socialarbetarna ska ha möjlighet att själv kunna påverka intervjuens rörelse och kunna visa vad hen anser vara relevant och viktigt (Bryman 2011; Ryen 2004). Ledande frågor, ja/nej frågor samt dubbelfrågor bör undvikas för att minska missförstånd samt ytterligare minska intervjuarens påverkan (Ryen 2004).

Varje tema inleddes med en öppen övergripande fråga och avslutades med att socialarbetaren själv fick lyfta fram det den ansåg vara viktigt och vad som kan ha missats. För att påbörja intervjun lättsamt och personligt inleddes den med frågor om socialarbetarnas bakgrund och nuvarande arbetssituation vilket gjorde det enklare att senare analysera och tolka det som sagts i intervjun (Bryman 2011). Det är viktigt för en lyckad intervju att ha ett vänligt sätt och att visa intresse för intervjupersonen genom hela processen (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015).

Då socialarbetaren gett sitt samtycke, spelades intervjuerna in med hjälp av ljudinspelningsfunktionen på författarnas telefoner för att sedan kunna transkriberas. Ljudinspelning ansågs vara fördelaktigt framför att anteckna för hand då det underlättar dialogen mellan respondent och intervjuare (Bryman 2011; Ryen 2004). Även bearbetningen och analysen av materialet ansågs bli enklare vid ljudinspelning då det finns en utförlig grund att utgå ifrån (Bryman 2011). Utöver inspelningen togs även en del anteckningar för hand under intervjuernas gång. Anteckningar är viktiga för att kunna skriva ner följdfrågor, teman att komma ihåg, kroppsspråk som inte kommer med i en ljudfil samt miljöbeskrivningar (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015). Det är även bra att föra anteckningar om tekniken skulle strula (Ryen 2004). Avslutningsvis sammanfattade intervjuaren intervjun för att försäkra om att inga missförstånd skett för att försäkra trovärdigheten för resultatet och ge socialarbetaren ytterligare chans att lägga till eller förtydliga något.

4.4 Analysmetod

Materialet har analyserats med en tematisk analysmetod. En tematisk analys innebär att insamlad data analyseras utifrån olika teman (Bryman 2011). Vid den aktuella studien har teoretisk förståelse för hur socialarbetare resonerar kring sexköpslagens olika aspekter grundat analysen samtidigt som det empiriska materialet analyserats jämsides och därmed har en abduktiv ansats använts (Bryman 2018). För att identifiera olika teman har socialarbetarnas svar jämförts och sammanfattats utifrån frågeställningarna och frågorna i intervjuguiden och nyckelbegrepp har identifierats. Det har gjorts att det så kallade "kaosproblemet" som innebär att materialet är oöverskådligt och i oordning har kunnat övervinnas (Rennstam & Wästerfors 2015; Lind 2014). Teman som valdes för sorteringen av materialet är sexköpslagens syfte och mål, sexköpslagens positiva och negativa effekter för personer som säljer sexuella tjänster och sexköpslagens normbildande effekt och lagens brister. Teman valdes efter intervjuerna genomförts och efter att övergripande teman och röda trådar hade identifierats. Genom att titta på utvalda teman kunde flera likheter bland svaren identifieras och det blev tydligt vad som var den generella uppfattningen gällande de olika intervjufrågorna. Det blev också tydligt vilka svar som kunde användas för att besvara frågeställningarna och vad som inte var relevant för studien. De teman som använts analyserades sedan med socialkonstruktivism, liberalfeminism och radikalfeminism som teorier.

För att visa på och sammanfatta de svar som samlats in från socialarbetarna under intervjuerna har citat presenterats. Citaten har valts ut för att de skall representera de övergripande resonemangen som förts fram kring de olika teman. I samtalssituationer talar man sällan grammatiskt korrekt på samma sätt som i en text. För att socialarbetarna inte skall framstå som "snudd på korkade för en läsare" som Bryman (2011) uttrycker det kommer citaten att redigeras något för att undvika vad som kan ses som talspråk. Exempelvis har upprepade ord, ord som "liksom" tagits bort och meningar kortats ner för att poängen ska komma fram på ett mer koncist vis. En av socialarbetarna ville svara på engelska under intervjun medans intervjuaren talade svenska. Transkriberingen av den intervjun skedde därför på både svenska och engelska. Författarna har valt att inte översätta de citat som kommer från socialarbetaren från engelska till svenska för att undvika att citatets innebörd ska gå förlorad i översättningen.

4.5 Tillförlitlighet

Att använda begreppen reliabilitet och validitet i kvalitativ forskning är problematiskt då det i princip innebär att det är någonting som skall mätas (Bryman 2011). Istället har begreppet tillförlitlighet använts. För att bedöma tillförlitlighet används fyra delkriterier: trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och möjlighet att styrka och konfirmera (Bryman 2011).

Trovärdighet handlar om hur trovärdig beskrivning av verkligheten forskaren har lyckats åstadkomma (Bryman 2011). För att mäta trovärdighet tittar man på ifall studien i fråga har följt alla de regler som finns samt ifall respondenterna i studien har fått ta del av resultaten för att styrka att forskaren har uppfattat deras verklighet på rätt sätt (Bryman 2011). Under intervjuerna har uppfattningen av socialarbetarnas svar återkopplats för att säkerställa att svaren har uppfattats på rätt sätt. Då intervjun var semistrukturerad fanns det möjlighet att förtydliga och ställa följdfrågor, både för författarna och för socialarbetaren. I slutet av varje intervju har det också funnits möjlighet för socialarbetarna att lägga till något som kan ha missats.

Överförbarhet uppnås genom täta och fylliga beskrivningar av de detaljer som man finner i sin undersökning (Bryman 2011). Det möjliggör en bedömning av hur överförbara resultaten är till en annan miljö än den som beskrivits. Vad gäller överförbarheten i den aktuella studien

har fylliga beskrivningar av socialarbetarnas utsagor skrivits och tydlighet med hur alla faser i undersökningsprocessen har sett ut eftersträvat.

Pålitlighet säkerställs genom att forskaren skapar en fullständig redogörelse för alla steg i undersökningsprocessen (Bryman 2011). Då kan andra som läser, granska och bedöma kvalitén och i vilken utsträckning de teoretiska slutsatser som dragits är relevanta. Angående pålitligheten för den aktuella studien finns en utförlig metoddel där arbetets gång går att följa, författarna har även haft kontinuerligt stöd från handledare och kurskamrater som haft tillgång till texten.

Möjlighet att styrka och konfirmera handlar om att forskaren säkerställer att hen i den mån det är möjligt har agerat objektivt. Det går inte att uppnå fullständig objektivitet i samhälllig forskning, däremot skall det vara uppenbart att forskaren inte medvetet har låtit egna åsikter eller teoretisk inriktning påverka arbetet (Bryman 2011). Ett sätt att försöka uppnå objektivitet har varit att ha en semistrukturerad intervju där socialarbetarna har möjlighet att avbryta och ifrågasätta (Kvale 2015). Genom att socialarbetarna själva kan påverka intervjun minskar risken för att intervjuarens egen uppfattning påverkar svaret i för stor utsträckning.

4.6 Metodens förtjänster och begränsningar

Genom att semistrukturerade intervjuer användes fick socialarbetarna svara med egna ord, det gav dem en möjlighet att komma in på ämnen och aspekter som kanske inte annars hade kommit upp. En fördel med semistrukturerade intervjuer är att intervjuaren kan anpassa intervjuguiden efter ett antal intervjuer för att på bästa sätt kunna besvara frågeställningarna (Lantz 2013). De svar som uppkommer under intervjuernas gång kan väcka nya frågor som sedan kan ställas antingen direkt i samma intervju eller i intervjun med nästa person.

En annan fördel med kvalitativa studier är att kroppsspråk och sätt att uttrycka sig på lättare uppfattas av intervjuaren vilket kan leda till en djupare förståelse (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015). Då studiens forskningsområde kan anses känsloladdat kan kroppsspråk och tonfall ha stor påverkan på innebörden av intervjusvar.

En vanlig kritik mot kvalitativ forskning är att det är svårt att generalisera resultatet på en population, då det ofta genomförs endast ett fåtal intervjuer eller observationer (Bryman

2011; Kvale 2015). Ett sätt att kontrollera generaliserbarheten är att se om studiens resultat går att överföra på andra personer eller liknande sociala miljöer (Svensson & Ahrne 2015). Visar andra studier på liknande resultat ökar trovärdigheten för den aktuella studien trots svårighet i generalisering (ibid).

En ytterligare kritik mot kvalitativ forskning är att den inte går att återskapa, då forskningen ofta är ostrukturerad och eftersom forskaren har en stor påverkan på datainsamlingen (Bryman 2018). För att skapa goda förutsättningar att göra om studien i en annan kontext har det tydligt redogjorts i metodavsnittet för metod och tillvägagångssätt.

För att öka tillgängligheten till socialarbetare har en del intervjuer utförts via videolänk. En nackdel med det är att teknologin kan ge komplikationer och kommunikativa svårigheter, exempelvis kan det vara svårt att höra varandra och krävas fler upprepningar (McCull & Michelotti 2019). Vid ett par gånger under intervjuerna via video uppstod problem med tekniken vilket gjorde det svårt att höra. Det var ibland svårt att komma igång då Zoom var nytt för socialarbetaren och det behövdes tid att förstå hur det fungerade. För att underlätta transkribering påbörjade författarna därför transkriberingen av intervjuerna direkt efter intervjun när vad som sagts låg färskt i minnet. Videointervjuerna gjorde att det krävdes mer av intervjuerna för att skapa ett bra samtal och ett analyserbart material.

4.7 Etiska övervägande

Kalman och Lövgren (2012) presenterar fyra forskningsetiska principer som forskare ska förhålla sig till; informationskravet, samtyckeskravet, nyttjandekravet och konfidentialitetskravet. Det är även de forskningsetiska principer som Vetenskapsrådet (2002) har som huvudkrav. Informationskravet gäller författarnas plikt att informera respondenterna om studiens syfte och tillvägagångssätt och svara på eventuella frågor som kan dyka upp (Kalman & Lövgren 2012; Vetenskapsrådet 2002). För att uppnå informationskravet fick samtliga socialarbetare information om studiens syfte och hur intervjuerna skulle gå till innan de lämnade svar på om de ville delta i studien. Ett informationsmail som innefattade information om studien, kriterier för att delta samt vilka etiska krav som ställs på intervjuaren skickades till samtliga respondenter (se bilaga 2). I

första mailet stod bland annat att socialarbetarna kunde höra av sig innan ifall de hade några frågor.

Samtyckeskravet innebär att de eventuella socialarbetarna har rätt att antingen samtycka till att delta, eller avstå (Kalman & Lövgren 2012; Vetenskapsrådet 2002). När det kommer till samtyckeskravet brukar man även prata om informerat samtycke, det innebär att de eventuella socialarbetarna skall ha fått information om studiens syfte i förhand (Svensson & Ahrne 2017). Genom det informationsmail som skickades ut till alla socialarbetare (se bilaga 2) samt genom möjligheten att ställa frågor på förhand anses socialarbetarna ha kunnat ge ett informerat samtycke till att delta i studien. Som ett exempel på det här bad en socialarbetare om att få exempel på frågor på förhand, vilket denna fick via mail. Vid inledningen av varje intervju informerades socialarbetarna om att intervjun är frivillig och att de inte måste svara på intervjufrågor de inte är bekväma med. De informerades även om att de kunde avbryta intervjun när som helst under processens gång. Vid uppsökandet av socialarbetare kontaktades organisationer och ibland chefer som sedan rekryterade personal för intervjuer. Det kan ha lett till att socialarbetarna inte kände att de kunde tacka nej för att de ville vara goda medarbetare. För att minimera risken för det har tydlighet eftersträvat från början angående att socialarbetarna deltar frivilligt och att både socialarbetare och organisationer kommer att anonymiseras i studien.

Nyttjandekravet innebär att resultatet av studien inte får användas till något annat än vad som framgått av den information som respondenterna har fått och samtyckt till (Kalman & Lövgren 2012; Svensson & Ahrne 2017; Vetenskapsrådet 2002). Den information som socialarbetarna lämnat har inte och kommer inte nyttjas till något annat än vad studien avser.

Slutligen innebär konfidentialitetskravet att respondenterna ska känna sig trygga med att personliga uppgifter inte sprids till eller hanteras av personer utanför studien samt att enskilda individer inte skall kunna identifieras av utomstående (Kalman & Lövgren 2012; Svensson & Ahrne 2017; Vetenskapsrådet 2002). Socialarbetarna och deras organisationer har anonymiserats i studieresultatet och ljudfilerna samt transkriptionerna av intervjuerna kommer att förstöras efter att studien avslutats och godkänts. Genom att all data och text förvarades på ett säkert vis där endast författarna, handledare och studenter inom samma handledningsgrupp hade tillgång till de här kunde det försäkras.

Ytterligare ett etiskt dilemma gällde vilka personer som var bäst att intervjua för den aktuella studien. För att öka förståelsen för sexköpslagens syfte, effekter och normbildande funktion kan man tänka sig att det borde vara dem som främst berörs av det som bör frågas, det vill säga personer som själva säljer eller har sålt sexuella tjänster. Studien genomfördes istället med yrkesverksamma socialarbetare och skälen till det grundar sig i ett etiskt övervägande. Personer som säljer eller har sålt sexuella tjänster befinner sig i en utsatt situation då många har en bakgrund i hemlöshet, missbruk och historia av att ha blivit sexuellt utnyttjade som barn (Waltman 2011). Frågan om prostitution är som framgår av tidigare forskning omdebatterad och personer som säljer sexuella tjänster känner sig ofta stigmatiserade i samhället (McMenzie et al. 2019; Farley 2002; Huang 2016). Att ha en forskningsdeltagare som befinner sig i en särskilt utsatt situation hade medfört speciella utmaningar för forskaren (Kalman & Lövgren 2012). Den aktuella studiens intervjufrågor skulle kunna ha skapat negativa känslor hos forskningsdeltagare ifall de har personlig erfarenhet av att sälja sexuella tjänster. Med respekt för de här personernas integritet och människovärde har inga intervjuer hållits med personer som säljer eller har sålt sexuella tjänster. Istället utgick studien från yrkesverksamma socialarbetare med erfarenhet av att träffa personer som säljer eller har sålt sexuella tjänster, vilka ansågs ha god kunskap samt inblick i den utsatta målgruppens situation.

5. Analys och resultat

I följande kapitel kommer det insamlade materialet att presenteras, analyseras och förstås utifrån teorierna socialkonstruktivism, radikalfeminism och liberalfeminism. Vidare kommer resultatet att kopplas till den tidigare forskning som presenterats ovan. Här besvaras studiens frågeställningar för att förstå hur socialarbetare resonerar kring olika aspekter av sexköpslagen och prostitution.

Intervjupersoner

Sex socialarbetare som i sitt arbete möter personer som säljer sexuella tjänster har intervjuats i den aktuella studien. Nedan har de presenterats med ett fiktivt namn samt i vilken typ av verksamhet de arbetar inom.

Johanna, ideell stödverksamhet

Natalie, ideell stödverksamhet

Hanna, kommunal fältgrupp

Tina, ideell stödverksamhet

Sofie, vuxenpsykiatri

Veronica, professor

5.1 Uppfattningar om lagens syfte och mål

Studien visar att socialarbetare som i sitt arbete möter personer som säljer sexuella tjänster ställer sig positiva till sexköpslagen. De beskriver att syftet och målet med lagen är att öka jämställdheten i samhället och skydda den utsatta grupp som är kvinnor som säljer sexuella tjänster. Syftet beskrivs även vara att avskräcka köpare från att köpa sexuella tjänster och på så vis minska prostitutionen.

5.1.1 Öka jämställdheten och skydda

Studien visar att sexköpslagen, enligt socialarbetarna, bland annat skapades med syftet att öka jämställdheten i samhället. När det kommer till lagens syfte och mål resonerar de flesta socialarbetare i studien ungefär likadant. Syftet är att balansera ut den maktskillnad som uppkommer när en man köper sexuella tjänster av en kvinna, vilket är den vanligaste typen av sexköp. Även McMenzie et. al (2019) menar att lagen skapades både för att avskaffa prostitution men även för att öka jämställdheten. Flera av socialarbetarna pratade om patriarkatet som en bakomliggande orsak till prostitution och ojämställdhet. En av socialarbetarna säger följande kring patriarkatet och prostitution.

Det är ett genusrelaterat problem och det handlar om patriarkatet och vårt arv i hur vi ser på kvinnan och kvinnokroppen. (Johanna)

Johannas ställningstagande går att tolka utifrån en radikalfeministisk syn eftersom radikalfeminismen menar att patriarkatets förtryck gentemot kvinnor är det som ligger till grund för hur prostitution kunnat uppstå och fortlöpa (Beasley 1999; Beegan & Moran 2017). Syftet med lagen är enligt socialarbetarna även att lägga skulden där den hör hemma, hos dem som köper sexuella tjänster. Syftet beskrivs vidare vara att lyfta bort skuld och skam från den som säljer för att hjälpa och stötta den part som befinner sig i utsatthet.

Syftet med sexköpslagen är, skulle jag säga, att lägga ansvarsbördan där den bör vara, på de som köper sex, inte på dem som säljer. För de är redan en så pass stigmatiserad och utsatt grupp i samhället. (Sofie)

Citatet ovan visar på att Sofie menar att ett syfte med lagen är att skydda de utsatta i samhället. Det visar också att det finns en grupp som inte bör skyddas, de som köper sexuella tjänster. Genom att se på lagar som sociala konstruktioner går det att få en förståelse för vad socialarbetares förhållningssätt har för effekter. Sociala konstruktioner skapas och upprätthålls genom samspelet mellan människor och sättet vi talar om konstruktionerna (Wenneberg 2010). I de intervjuer som genomförts går det att se ett stöd för lagen och positiva attityder kring dess syfte och mål vilket enligt socialkonstruktivismen upprätthåller den institution som lagen är. Det går därför att säga att institutioner, eller normer, skapas och upprätthålls av bland annat de professionella som implementerar lagen och arbetar med den målgrupp som lagen riktar sig åt att skydda. Genom att de professionella visar stöd för lagen och dess syfte stärks institutionen ytterligare.

5.1.2 Minska prostitutionen

Ett annat mål med sexköpslagen som socialarbetarna lyfte fram var att minska förekomsten av prostitution. Genom lagens utformning och sättet att arbeta med lagen ville man att både antalet personer som köper sexuella tjänster och antalet personer som säljer sexuella tjänster skulle minska. Ett mål med sexköpslagen kan tolkas vara att den skall ha en uppfostrande inverkan på de som köper sexuella tjänster och på så sätt reglera ett oönskat beteende.

Jag tänker att det långsiktiga målet är att avskräcka personer från att köpa sex för att vi ser det som ett utnyttjande av en annan person och då måste ju även lagen säga det [...] lagar är till för att reglera människors beteende. (Natalie)

Socialarbetarens syn på lagens mål stämmer delvis överens med Danna (2012) som även skriver att lagens syfte är att avskräcka dem som säljer då det blir mindre lönsamt att sälja när de säljer till kriminaliseras. Wenneberg (2010) stödjer det som sägs i citatet ovan då han skriver att normer och institutioner reglerar människors beteende. Normer skapas i samspel med andra för att det finns en önskan om att personer i ens omgivning ska bete sig på ett visst sätt. Likaså skapas lagar för att invånare ska bete sig på ett visst sätt. Målet med lagen kan därför beskrivas som att det ska reglera personers beteenden och genom att lagen på ett

tydligt sätt pekar på att sexköp inte är önskvärt kan personer avskräckas från ett sådant beteende. Att sälja sexuella tjänster är däremot inte kriminaliserat och det har också ett syfte.

You decriminalize and provide services in order to show the person who is selling is the one that is exploited and there is a way out for them. (Veronica)

Genom att inte kriminalisera den som säljer sexuella tjänster går det att erbjuda stöd och hjälp men också ytterligare tydliggöra var skulden ligger. Genom att lagen visar på att den som säljer inte är juridiskt ansvarig är det även enklare för de socialarbetare som möter personerna att hävda samma sak. Genom att skapa normen att sexköp är ett oacceptabelt beteende är förhoppningen att minska prostitutionen.

Huruvida lagen når sitt mål eller ej är svårt att svara på. Som flera av socialarbetarna poängterade finns det ingen omfattande forskning som kan fastställa lagens framgång. Det finns utvärderingar som genomförts på uppdrag av regeringen men då det kan anses att de har en politisk agenda behövs fler vetenskapliga studier genomföras. Det som går att se är hur de socialarbetare som arbetar med dem som säljer sexuella tjänster resonerar kring lagens framgång.

We are on the right track, it's the right way to go. It's an extremely innovative law and we see that other countries are adopting it. (Veronica)

Socialarbetarna menade, som citatet ovan visar, att lagens utformning gynnar den utsatta grupp som säljer sexuella tjänster. I teorin var de flesta socialarbetarna överens om att lagen är välformulerad och belyser viktiga delar i problematiken med prostitution. Socialarbetarna visade stöd för sexköpslagen som institution men var inte övertygade om att sexköpslagen uppnår målen utan menar att det krävs mer resurser för det, mer om det här följer under rubriken 5.3.2 *Sexköpslagens begränsningar*.

5.2 Sexköpslagens effekter för de som säljer sexuella tjänster

Studiens resultat visar på att de socialarbetare som intervjuats främst upplever effekterna av sexköpslagen som gynnande för de som säljer sexuella tjänster. Socialarbetarna som intervjuats upplever att en av lagens effekter är att lagen skapar trygghet för de som säljer

sexuella tjänster, bland annat genom att det möjliggör hjälp och stödinsatser. En annan aspekt av lagens effekter som lyftes fram var huruvida lagen begränsar eller främjar personernas självbestämmande.

5.2.1 Trygghet

En effekt av sexköpslagen är, enligt socialarbetarna, att personerna som säljer sexuella tjänster känner sig mer trygga. Flera av socialarbetarna poängterar att lagen möjliggör hjälp och stödinsatser för den här gruppen. Några av socialarbetarna nämner även sitt eget arbete och att de kan hjälpa personer som säljer sexuella tjänster bättre när den gruppen inte är kriminaliserad.

Vi ställer oss bakom lagen och tycker att den är bra och det är en väldig möjlighet för oss som organisation att jobba med klienterna i ett land där man har sexköpslagen [...] det är det som gör det svårt för tjejer att polisanmäla när man lever i ett land där man själv gör något som är olagligt, och då kan man inte öppet söka hjälp. (Tina)

Att kunna söka hjälp och kontakta polisen ansåg socialarbetarna var viktigt för de här personernas möjlighet till att befinna sig i en tryggare situation. Vidare berättar Johanna om hennes uppfattning om vad personer som säljer sexuella tjänster själva tycker om sexköpslagen och trygghet.

Utifrån min erfarenhet upplever personer som befinner sig i prostitution lagen som en trygghet även om man inte är beredd att lämna prostitutionen av olika anledningar [...] man kan på ett tryggare sätt kontakta polisen till exempel om man skulle vara utsatt för våld i någon annan form där man upplever ett behov av kontakt med myndigheter, det är någonstans en förutsättning. (Johanna)

Socialarbetarnas syn på kontakten med myndigheter strider mot det som Levy och Jakobsson (2014) skriver om i sin artikel. De menar att en av sexköpslagens effekter är stigmatisering och därför försvårar kontakten mellan myndigheter och den utsatta gruppen vilken kan ses som att tryggheten försvagas. Levy och Jakobssons (2014) bild av möjligheter till hjälp och stöd, kan anses vara under tiden som en person befinner sig i prostitution, snarare än att hjälpen enbart skall rikta sig till att hjälpa personen att lämna prostitutionen. Det kan anses vara ett liberalfeministiskt synsätt då liberalfeminismens "lösning" på prostitution inte är att

utrota den utan att utbilda och öka jämlikheten mellan kvinnor och män (Beegan och Moran 2017). Socialarbetarna i studien hade en annan bild som enligt Beegan och Morans (2017) definition kan anses vara radikalfeministisk då de anser att personer som säljer sexuella tjänster måste kunna få hjälp att lämna prostitutionen. Socialarbetarna hade även bilden av att det är viktigt att personer som säljer sexuella tjänster ska kunna anmäla brott som de har blivit utsatt för, eftersom de ofta utsätts för brott.

De kan öppet söka hjälp och man kan lätt polisanmäla när man har blivit rånad eller utsatt för stöld, det är något som är väldigt vanligt förekommande för personer i prostitution. De har mycket kontanter på sig och det vet till exempel andra kriminella.[...] Jag skulle säga att alla former av sexköp är övergrepp men i vissa fall anser kvinnan att hon har blivit våldtagen och då kan man också anmäla våldtäkt. (Tina)

Tina menar att personer som säljer sexuella tjänster ofta är utsatta för brott som stöld och våldtäkt och att det därför är viktigt att de kan kontakta polisen utan att oroa sig för att själva få juridiska konsekvenser, något som inte vore möjligt om även försäljning av sexuella tjänster vore kriminaliserat. Bilden av att personer som säljer sexuella tjänster är en utsatt grupp på många olika plan samt att alla former av sexköp är övergrepp stämmer överens med radikalfeminismens idé av hur prostitution bör förstås (Beegan & Moran 2017).

För att ta reda på hur socialarbetarna ser på sexköpslagens effekter för personer som säljer sexuella tjänster ställdes en fråga under intervjun om hur en alternativ lagstiftning skulle påverka personer som säljer sexuella tjänster, nämligen en legalisering av sexköp. Av socialarbetarna i studien var det ingen som uttryckte att en legalisering av sexköp skulle ha en positiv effekt för personer som säljer sexuella tjänster. Flera av socialarbetarna uttryckte starka åsikter om att en legalisering skulle vara förödande och att det skulle göra att prostitutionen ökar samt att det våld som de menar förekommer vid sexköp skulle bli allvarligare.

Om vi legaliserar det så finns det inga begränsningar någonstans varken för kvinnorna eller männen som säljer men även för tjänsterna i sig för då finns det inga begränsningar för det heller, för det vet vi ju, det blir råare och råare [...] det märks framförallt inom porrindustrin där det krävs mer av dem som gör filmerna, därför blir det råare och råare sex för att vanligt svenssonsex säljer inte. Det är ingen som tittar på det utan man vill ha det här extra. (Hanna)

Hanna menar att våldet och brutaliteten under ett sexköp skulle bli allvarligare vid en legalisering av sexköp då det inte längre finns några juridiska begränsningar mot sexindustrin från samhällets sida. Även Tina berättar om att hon anser att en legalisering av sexköp skulle vara negativt.

För mig skulle det vara som att man skulle gå tillbaka till 30-talet i Sverige och att legalisera liksom våldtäkt [...] Eller som att legalisera någon annan form av sexuellt utnyttjande. (Tina)

Socialarbetarna kan tolkas beskriva en ökad otrygghet för de som säljer sexuella tjänster ifall en legalisering av sexköp skulle ske. Socialarbetarnas negativa inställning till en legalisering av sexköp är ett uttryck för en radikalfeministisk ideologi enligt Beegan & Moran (2017). Prostitution anses inom radikalfeminismen vara en form av sexuell exploatering, precis som mäns våld mot kvinnor och våldtäkt (ibid).

5.2.2 Självbestämmande

Vad lagen har för effekt för personer som säljer sexuella tjänster har en direkt koppling till huruvida personerna anses befinna sig i prostitution frivilligt eller inte. I intervjuerna framgick det att de flesta socialarbetarna ansåg att prostitution bör förstås utifrån att personer som säljer sexuella tjänster är en utsatt grupp som haft få valmöjligheter. Socialarbetarna menade att det inte fanns självbestämmande i frågan och att det inte var ett fritt val.

Det är ju inte så att någon någonsin har stått och haft en massa val och sedan valt prostitution. Prostitution bygger på en utsatthet och det finns förövare som utnyttjar den utsattheten [...] jag brukar räkna att jag har träffat ungefär 300 personer i prostitution med olika bakgrund och olika drivkrafter för att vara i prostitution och ingen av dem har gjort det här speciellt frivilligt. (Natalie)

Natalie menar att de personer som säljer sexuella tjänster inte befinner sig i prostitution frivilligt. Det resonemanget stämmer överens med det lagförslag som ledde fram till sexköpslagen (SOU 1995:15; Waltman 2011). En effekt av sexköpslagen kan därför ses vara att de som säljer sexuella tjänster ses som en utsatt grupp som inte valt sin situation själv och som är i behov av skydd. Den här bilden finns även bland forskare som Raymond (2004) som skriver att valet att sälja sexuella tjänster måste förstås utifrån hur lite valmöjligheter de här

personerna har. Farley (2004) skriver om hur utsatta de personer som säljer sexuella tjänster är och att bland annat risken för att bli våldtagen är hög bland de här personerna. Enligt Beran (2012) är prostitution en produkt av patriarkatet i den radikalfeministiska teorin och därför inget fritt val för kvinnor. Beegan och Moran (2017) beskriver radikalfeminismens syn på personer som säljer sexuella tjänster som att det är utsatta personer som blir tvingade in i prostitutionen och därför kan det tolkas som att det är en radikalfeministisk bild av hur prostitution bör förstås som bäst passar socialarbetarna och nämnda forskare.

Även om de flesta av socialarbetarna var överens om att det inte är ett frivilligt eller aktivt val att börja med eller stanna i prostitution finns det en del som menar att det skulle kunna vara det. Huang (2016) menar att det finns självbestämmande och skriver att det finns de som väljer att sälja sexuella tjänster utan att de blivit tvingade till det eller att det är ett resultat av att ha blivit sexuellt utnyttjad som barn. En av socialarbetarna påpekade också att personer som säljer sexuella tjänster kan uppleva sexköpslagen som begränsande.

För de individer som upplever att de har ett eget val så begränsar vi ju deras marknad så att säga, genom sexköpslagen, och förhindrar dem till sin frihet till sin kropp. (Sofie)

Självbestämmandet kan då anses begränsas av lagen till skillnad från vad andra säger om att lagen skulle öka självbestämmandet. Att personer kan välja prostitution av egen fri vilja samt att sexköpslagen kan anses beröva kvinnor från sin frihet eller autonomi kan anses vara liberalfeministiskt enligt Beegan och Moran (2017) samt Beasleys (1999) definition. På frågorna om vad hon tänkte kring utsatthet och självbestämmande bland personer som säljer sexuella tjänster svarade Sofie följande.

På grund av att man är utsatt så tvingas man till något som man sedan förklarar för sig själv som ett val för att göra det mer lätthanterligt. (Sofie)

Uttalandet ovan stämmer mer överens med en radikalfeministisk synvinkel då man enligt radikalfeministisk teori menar att prostitution inte är ett frivilligt val och ofta förklarar att en del personer som säljer sexuella tjänster påstår sig ha haft ett val gör det som en överlevnadsinstinkt (jmf Beegan och Moran 2017; Huang: 2016; Farley 2004). Vidare pratar Johanna om att lagen inte begränsar de som säljer sexuella tjänster eftersom det inte är kriminaliserat att sälja.

Dels tänker jag att de blir ju inte lagförda för att de säljer sexuella tjänster det anses inte vara ett brott så därmed blir de inte ytterligare utsatta. (Johanna)

En effekt av sexköpslagen anses inte vara att personer som säljer sexuella tjänster blir begränsade eller ytterligare utsatta enligt Johanna till skillnad från vad bland annat Huang (2016) skriver och som nämndes ovan. Det går att tolka det Johanna säger som att personerna inte begränsas i sitt säljande och som att de har ett fritt val att sälja om de vill. Det kan tolkas som liberalfeministiskt enligt Beegan och Morans (2017) definition, eftersom det enligt liberalfeminismen inte anses vara något fel att sälja sexuella tjänster och att kvinnor som vill göra det skall ha rätt att göra det. Däremot fortsätter Johanna med att poängtera att lagen finns till för att skydda de som säljer sexuella tjänster även om de själva inte anser sig vara i behov av skydd.

Lagstiftningen handlar om att utifrån ett objektiva perspektiv skydda individer från det som man anser vara våld och vi anser ju prostitution vara våld. Att en del personer inte anser att det är våld gör inte att det inte är våld, men vi använder oss inte av tvångsåtgärder i Sverige gentemot den här gruppen [...] dem personerna som ser det annorlunda drar ändå nytta av lagstiftningen kan man sammanfatta det som. (Johanna)

Genom lagen har det bestämts att de som befinner sig i prostitution är i behov av skydd och Johanna menar att de som inte anser sig gynnas av lagen trots allt drar nytta av lagstiftningen. Sammanfattningsvis går det att tolka Johannas resonemang som radikalfeministiskt enligt Beegan och Morans (2017) definition då prostitution enligt radikalfeminismen ses som en form av våld och att målet är att skydda alla personer från prostitution. Enligt Johannas resonemang ovan går det att tolka lagstiftningen som att det är en social konstruktion som har bildats kring vad som anses vara våld och inte samt vilka som är i behov av skydd (jmf Burr 2003; Wenneberg 2010). Den här bilden tycks emellertid inte alla vara överens om då bland annat Huang (2016) menar att det finns de som fritt valt prostitution utan att befinna sig i utsatthet. Sociala konstruktioner är dock aldrig objektiva (Burr 2003) och det är därför inte förvånande att det råder skilda meningar om huruvida personer som befinner sig i prostitution är i behov av skydd.

5.3 Sexköpslagens normbildande effekt

Från den aktuella studien går det att se att de socialarbetare som intervjuats menar att sexköpslagen har en normbildande effekt men att lagen i sig inte är tillräcklig. Lagen visar vad som anses vara rätt och fel och reglerar ett oönskat beteende, sexköp. För att lagen ska uppnå önskad effekt måste frågan även arbetas med på skolor och i samhället.

Socialarbetarna nämner även att arbetet i dagsläget inte får tillräckligt mycket fokus, resurser och prioriteringar. Lagen anses inte vara helt perfekt, ett av problemen med lagen som lyft fram är att straffskalan är för låg.

5.3.1 Hur normbildande är lagen?

En av de effekter som lagen haft på samhället enligt socialarbetarna är att den är normbildande. Hur socialarbetare i studien såg på sexköpslagens normbildande effekt samt hur stor effekt lagen haft skilde sig åt något. De flesta ansåg att lagen gjort att det inte är lika socialt accepterat att köpa sexuella tjänster i Sverige som det var före sexköpslagen kom till och att det är något positivt. Flera kunde emellertid se "hot" mot den här normativa effekten.

Det är machokulturer som också driver på sexköp men jag tror definitivt att det blir uppfostrande tänk att det är faktiskt inte okej att köpa en annan människas kropp. (Natalie)

Machokulturen kan ses som ett hot mot det arbete som genomförs för att skapa en norm som är emot sexköp. Lagen visar att det inte är okej att köpa en annan människas kropp medan machokulturen kan ses som att den normaliserar sexköp. Machokulturen kan ses som en form av manlig dominans som förtrycker kvinnor (jfr Humm 1992). Att jämföra beteendet att köpa sexuella tjänster med machokulturen kan därför tolkas som ett radikalfeministiskt ställningstagande. Alla socialarbetarna tyckte emellertid inte att sexköpslagen har haft en normbildande effekt, utan att sexköp fortfarande är vanligt.

Det kanske är gamla siffror jag har men 1 av 10 män köper sex. Då tänker jag att om det är 10% av alla män som köper sex är den verkligen så normbildande då? När det är så stor andel som fortfarande köper folks kroppar, lagen hade gärna fått bli ännu mer normbildande helt enkelt. (Sofie)

Sofie konstaterar att lagen inte är normbildande nog då det fortfarande är 1 av 10 män i Sverige som köper sex, hennes siffror styrks av folkhälsomyndighetens uppgifter (Folkhälsomyndigheten 2018). Dock går det ej att utgå från att de män som köper sexuella tjänster inte tycker att det är fel eller är emot sexköpslagen. Trots att de oavsett eventuella normer fortsätter att köpa sexuella tjänster kan de fortfarande påverkats av lagens normbildande effekt. Det går att ifrågasätta ifall lagen har haft den normbildande effekt som man hoppades på när den stiftades. Wenneberg (2010) skriver att lagar är konstruerade av människor och stiftas som ett resultat av de attityder, föreställningar och uppfattningar som finns i samhället och påverkas av kultur, tid och plats. Sociala institutioner som normer och regler, såsom lagar, skapas och upprätthålls genom vanemässiga, upprepade sociala beteenden (ibid). Lagens syfte beskrevs ovan i kapitel 5.1.1 som att den ska reglera människors beteende, om beteendet sedan skapar normer går det att tolka lagen som att den på lång sikt ska vara normbildande. En av socialarbetarna talade om att lagen är uppbyggd av tre grundstenar, för det första kriminalisering och att förändra det oönskade beteendet, för det andra legalisering och hjälpa de som är utsatta och sist utbildning och normbildning.

The third one is the education, attitudinal change or norm change in society and that's where you have the education information in school, in the public and in workplaces and it's basically to change the norm and attitudes. (Veronica)

Hon menar att för att uppnå de önskade normerna och förändra attityderna i samhället krävs utbildning och information i skolor och runt om i samhället. I socialarbetarnas beskrivningar av sexköpslagens normativa effekt går det att utläsa att de alla utgår från att sexköp är något icke önskvärdt och att den normativa effekt som sexköpslagen eventuellt för med sig bör upprätthållas och stärkas. På det här sättet bidrar socialarbetarna till att den sociala institutionen som sexköpslagen är upprätthålls (Jfr Wenneberg, 2010). Den norm i samhället som säger att det är fel att köpa sexuella tjänster har manifesterats med en lag och upprätthålls av socialarbetares arbete. Johanna svarade bland annat följande på frågan hur hon ser på lagens normbildande effekt.

Sen så har ju det en påverkan på hur vi bedriver stödverksamhet i socialt arbete tänker jag, hur vi ställer oss till det på en kommunal nivå, hur vi tänker kring mäns våld mot kvinnor. (Johanna)

Normerna i samhället påverkar både lagstiftningen och hur kommunala verksamheter arbetar. Skulle lagstiftningen ändras går det därför att anta att även normerna och hur socialarbetare arbetar förändras. Eftersom lagar och normer förändras allt eftersom de sociala institutionerna luckras upp finns det en risk att normerna kommer förändras. Det "hot" mot sexköpslagens normativa effekt som t.ex. Natalie beskriver kan ses som avbrott från de vanemässiga, upprepade sociala beteenden som upprätthåller normen att sexköp är något negativt. Hanna resonerar som följande angående hur normerna skulle kunna förändras vid en legalisering av sexköp.

Jag tror också många av våra barn och ungdomars bild av sexköp och sexhandel hade förändrats ganska mycket om det hade blivit tillåtet. [...] Det finns vissa saker som är okej medan vissa saker inte är okej och jag tror att öppnar man dem dörrarna... redan nu kan de unga ha svårt med vad som är okej och inte okej. (Hanna)

En legalisering av sexköp förespråkades inte av Hanna och inte heller av någon av de andra socialarbetarna. Flera beskrev, precis som citatet ovan, att en legalisering skulle normalisera sexköp och att antalet köpare skulle öka vilket inte var önskvärt. Sammanfattningsvis går det att se en röd tråd av radikalfeministiska åsikter och uttalande hos socialarbetarna. De flesta visar ett stöd för lagstiftningen och menar att lagens effekter är önskvärda för samhället. Socialarbetarna poängterar att prostitution är skadligt och likställer det med mäns våld mot kvinnor, vilket är vad radikalfeminister menar (jfr Beran 2012).

5.3.2 Sexköpslagens begränsningar

Studien visar att flera av socialarbetarna ansåg att sexköpslagen var otillräcklig på många sätt och att det finns en del begränsningar. Begränsningarna beror framförallt på att det upplevs finnas för lite resurser för att jobba med att minska prostitution och för att hjälpa personer som säljer sexuella tjänster. Exempel som togs upp av flera socialarbetare var att polisen jobbar för lite med att lagföra personer som köper sexuella tjänster och att det borde finnas fler center för personer som säljer sexuella tjänster att få hjälp vid. Vad gäller sexköpslagens normbildande effekt menar som tidigare nämnt flera av socialarbetarna att sexköpslagen är hotad.

Sen skulle det behöva vara hårdare straff. Om man tänker att lagen ska ha en avskräckande effekt. För straffskalan idag för sexköp är samma skala som för snatteri, eller en fortkörning.

Man kan få ett års fängelse men det är på 20 år inte en enda person som har blivit dömd till det. (Tina)

Eftersom lagar och normer är sociala institutioner som skapas av människor är påföljderna om man bryter mot de sociala institutionerna även dem konstruerade av människor (Jfr Wenneberg 2010). Ovan är ett exempel där Tina anser att påföljden inte är tillräckligt allvarlig i jämförelse med brottet vilket kan tolkas som att hon ifrågasätter den sociala institutionen. Något som socialarbetarna också nämnde var att det saknas resurser till både det förebyggande och det stöttande arbetet med de som säljer och köper sexuella tjänster. På frågan ifall socialarbetarna ansåg att lagens syfte och mål uppfylls i dagsläget svarade en av dem följande.

Nej, alltså det finns inte resurser till det. (Natalie)

Det fanns ett generellt missnöje bland socialarbetarna i studien när det kom till resurser och prioriteringar. De menade att polisen prioriterade andra brott och att det inte finns tillräckligt med resurser för att kunna genomföra det arbete som skulle behövas för att lagen ska få önskad effekt. Utifrån liberalfeminismens teori kan den här bristen på resurser och prioriteringar tolkas som en del av det ojämställda samhället (Humm 1992). Enligt liberalfeminismen bör kvinnor ha samma möjligheter i samhället som män, både juridisk, politiskt och socialt (ibid.) Det går att hävda att kvinnor inte har samma förutsättningar då det oftast är kvinnor som är utsatta och hamnar i prostitution och då problematiken inte får tillräckligt med resurser och prioritering. Vidare ger en annan respondent följande exempel på att prostitution får för låg prioritet.

Tyvärr såg vi nu att stockholmpolisens prostitutionsgrupp lade ner vad som var den enda riktade gruppen som fanns i Sverige som jobbade just med sexköpslagen som verktyg. (Johanna)

Liberalfeminismen fokuserar på individuell frihet för kvinnor (Humm 1992). Kvinnors autonomi och frihet är något att värna om och det läggs stor vikt vid att den här friheten inte ska inskränkas av andra (Beasley 1999). Prostitution kan och bör liknas med en begränsning av frihet och autonomi. De personer som befinner sig i prostitution är utsatta och valmöjligheterna till att lämna prostitution kan upplevas som begränsade. Det kan handla om

hot från någon som kontrollerar sexhandeln, ekonomiska begränsningar eller olika typer av missbruk och självskadebeteende, vilka alla gör det svårt att lämna utan hjälp och stöd. Att lägga ned arbetsgrupper vars syfte var att hjälpa personer som säljer sexuella tjänster kan därför tolkas som ett steg tillbaka i enighet med liberalfeminismens syn på frihet och autonomi för kvinnor. En annan begränsning med lagen beskrivs vara arbetet runt om kring lagen som också anses viktig, om inte viktigare.

I see that the law is an extremely powerful tool to support those who are forced into prostitution and to actually give them alternatives but as I said we need to improve on the other two components, the social and educational so that they can be as strong as the legal one, the restrictive one. (Veronica)

Den del av lagen som är till för att kriminalisera och begränsa det oönskade beteendet som sexköp beskrivs som slagkraftig men inte tillräcklig. Det är enligt Veronica viktigt att även arbeta lika hårt på den sociala och på utbildnings-komponenten. Som de andra socialarbetarna beskrivit ovan finns det begränsat med resurser och istället för att utöka arbetet har beslut fattats att lägga ner arbetsgrupper som fokuserar på frågan. Lagen i sig kan ses som en institution som skapats för att bilda normer i samhället och reglera folks beteenden (Wenneberg 2010). Det kan anses motsägelsefullt att en sådan lag skapas och att maktavare sedan väljer att inte arbeta för att lagen ska ge önskat resultat.

Jag tror inte att lagtexten spelar så jättestor roll, det är klart att det spelar roll för dem som fattar besluten [...] det handlar ju mer om hur vi pratar om sexköp liksom och oftast så möter man ofta på i skolor 'men det är jävla horor' och sådär men då kan man ju använda sexköplagen till att faktiskt förklara att 'Nej men det är ju inte dem som har gjort någonting fel utan det är ju faktiskt köparna som har gjort fel.'. (Natalie)

Som Natalie förklarar det ovan räcker det inte att lagen finns utan man måste använda den. I hennes exempel använder hon lagen i utbildningssyfte och använder den som hjälp när hon ska förklara prostituerades utsatthet för elever på skolor där hon föreläser. Veronica sade något liknande om att lagen i sig inte räcker för att ändra ett beteende.

A law does not implement itself [...] it needs resources. (Veronica)

Sammanfattningsvis går det att se att socialarbetare är nöjda med sexköpslagens utformning och vilka delar den belyser samt att den visar på att de som säljer sexuella tjänster är utsatta. Det som verkar vara problemet är hur lagen hanteras i praktiken och hur mycket tid och pengar som läggs på arbetet med prostitution. För att lagen ska få önskad effekt krävs det arbete på flera olika håll och socialarbetarna var eniga om att den punkten kan förbättras.

6. Avslutande diskussion

Syftet med studien har varit att öka förståelsen för hur socialarbetare som i sitt arbete möter personer som säljer sexuella tjänster, resonerar kring sexköpslagens (6:11 BrB) syfte, effekter och normbildande funktion. Sammanfattningsvis ansåg socialarbetarna att syftet med sexköpslagen var att öka jämställdheten, skydda kvinnor i prostitution samt minska förekomsten av prostitution. Deras beskrivningar av sexköpslagens syfte och mål stämmer överens med de som beskrivs i propositionen till lagen och kan anses ha en radikalfeministisk vinkel (SOU 1995:15; Beegan och Morans 2017). Enligt radikalfeminismen är målet att utrota prostitution och man ser de som säljer sexuella tjänster som offer (Beegan och Morans 2017). Att socialarbetarna har en radikalfeministisk syn på prostitution kan antas påverka deras sätt att arbeta med frågan. Som flera av socialarbetarna poängterade krävs det ett aktivt arbete för att lagen ska få effekt och socialarbetarnas synsätt kan tänkas färga de effekter som lagen får. Den radikalfeministiska vinkeln kan antas påverka arbetet på så sätt att man aktivt försöker hjälpa personer ur prostitution snarare än att stötta personerna som väljer att vara kvar i prostitution som en liberalfeministisk vinkel kan ha förespråkat. Att socialarbetarna uttrycker sig på sätt som kan tolkas radikalfeministiskt kan emellertid vara en effekt av att verksamheterna de arbetar på kan anses ha en radikalfeministisk värdegrund. Verksamheterna erbjuder stöd vilket visar på att verksamheterna menar att personer som säljer sexuella tjänster är i behov av stöd vilket i sig är en radikalfeministisk åsikt.

Socialarbetarna uttryckte att sexköpslagen hade nästan uteslutande positiva effekter för både personer som säljer sexuella tjänster och för samhället i stort. Eventuell problematik ligger istället i de begränsade resurser som finns att tillgå för att hjälpa och stötta de som säljer sexuella tjänster. Socialarbetarna skiljde sig åt i sitt resonemang kring sexköpslagens normbildande effekt. De flesta ansåg att det var mindre socialt accepterat att köpa sexuella tjänster i Sverige än i andra länder på grund av sexköpslagen, något som de beskrev som

positivt. Några av socialarbetarna menade däremot att det finns en machokultur i samhället som gör det mer socialt accepterat att köpa sex. Socialarbetarna nämnde även lagens normbildande effekt kring att lära samhället vad som är rätt och fel eller vad som är önskvärt beteende. Det ansågs att lagen har en utbildande och uppfostrande roll och att den är viktig för att barn och unga i samhället ska lära sig vad som är okej och inte okej att göra när det kommer till sex.

Resultaten i den här studien är viktiga för att socialarbetare har en betydelsefull insyn i en annars osynlig grupps levnadsvillkor. Då socialarbetarna är de som träffar och arbetar med personer som säljer sexuella tjänster är det av stor vikt för lagens implementering hur de tolkar lagens syfte och mål. Med tanke på socialarbetarnas utbildning och erfarenhet av att träffa utsatta grupper är deras åsikter om hur lagen påverkar personer som säljer sexuella tjänster och hur samhället bör förändras för att på bästa sätt hjälpa och stötta den här gruppen värdefulla.

Vår åsikt är att det är viktigt att socialarbetare som arbetar med en viss grupp människor blir tillfrågade vilka resurser de anser behövs för att på bästa sätt hjälpa de här personerna. Några exempel på insatser som vi kan se skulle vara betydelsefulla efter att vi pratat med deltagande socialarbetare i studien är fler stödcenter för personer som säljer sexuella tjänster. Vidare behövs polisgrupper som jobbar specifikt med att motverka sexköp och att lagföra personer som har köpt sexuella tjänster och även ökad kompetens samt kunskap hos de poliser som inte specifikt arbetar med frågan men som kan förmodas möta personer som säljer sexuella tjänster. Fler skyddade boenden hade också behövts där personer som säljer sexuella tjänster kan söka skydd oavsett medborgarskap där de kan bestämma sig för ifall de vill anmäla sexköpen eller inte.

En svårighet med den aktuella studien var att hitta intervjupersoner som hade tid att ställa upp på en intervju då många nämnde att de hade mycket att göra. Det är ännu en indikation på att frågan om prostitution behöver mer resurser och att de personer som arbetar med det tar på sig en stor arbetsbörda. Resultatet av aktuell studie visar på ett tidigare forskningsläge som är begränsat. Det finns inte utbredd forskning som visar på om lagens önskade effekter uppnåtts och inte heller särskild utbredd forskning kring hur olika instanser i samhället arbetar med lagen. Därför hade det varit intressant att se just vidare forskning kring lagens effekter, hur den implementeras och hur det har fungerat de senaste 20 åren. På grund av den aktuella

studiens omfattning intervjuades endast socialarbetare i Sverige, men vid en större studie hade det varit intressant att se hur socialarbetare i olika länder, som adopterat den svenska lagstiftningen, resonerar kring lagen. Det hade även varit intressant att jämföra olika yrkesgrupper som möter personer inom prostitution och vad de har för tankar, exempelvis poliser, jurister och socialarbetare. I en mer utförligt studie skulle det vara intressant att även undersöka den relativt nya så kallade samtyckeslagen (BrB, 6 kap. 1§) då även den är högst relevant i frågan. En sista studie som hade varit intressant att genomföra är sambandet mellan människohandel och prostitution i Sverige då många av de som säljer sexuella tjänster i Sverige misstänks vara offer för människohandel (Polisen 2019).

Slutligen vill vi säga att ett viktigt resultat av studien är ökad kunskap om hur socialarbetarna ser på sexköpslagen. De anser att lagens utformning är gynnsam för personer som säljer sexuella tjänster men alla är eniga om att det behöver göras mer för att hjälpa personer som säljer sexuella tjänster. Socialarbetarna anser att det krävs mer resurser för att uppnå lagens syfte och på bästa sätt hjälpa personer som säljer sexuella tjänster.

Bilaga 1: Intervjuguide

Introduktion

- **Presentation av forskare**
- **Presentation av studiens syfte:**
Syftet med studien är att öka förståelsen för hur socialarbetare resonerar kring sexköpslagen (6:11 BrB).
- **Ramar för intervjun:** 40-60 min, semistrukturerad, uppdelad i tre huvudteman: sexköpslagens mål och syfte, lagens effekter för personer som säljer sexuella tjänster och lagens normbildande effekt
- **Forskningsetiska krav:** (samtycke, konfidentialitet, nyttjande)
- Tillstånd att spela in intervju

Bakgrund

- Hur länge har du arbetat på den arbetsplatsen du är på idag?
- Vad har du för tidigare erfarenhet av att möta personer som säljer sexuella tjänster?
- Hur/på vilket sätt kommer du i ditt arbete i kontakt med personer som säljer sex?
- Vad kan din verksamhet erbjuda personer som säljer sex?

Definitioner:

- Prostitution eller sexarbete, val av begrepp
- Definition av sexköp

1. Syfte och mål med sexköpslagen

- Hur skulle du beskriva sexköpslagens syfte och mål?
  - Upplever du att prostitutionen har minskat?
  - Ert arbete mot dessa mål
  - Uppnås dessa mål
  - Vem gynnas
- Har du något du vill tillägga angående målet med ert arbete?

2. Effekter för personer som säljer sexuella tjänster

- Hur tänker du kring de effekter sexköpslagen har för personer som säljer sexuella tjänster?
  - Utsatthet
  - Självbestämmande
  - Säkerhet (Under jord, Mer reglerat/säkert vid legalisering)
  - Förslag på förändring
  - Klienternas egna tankar
  - Förslaget legalisering
- Har du något du vill tillägga angående sexköpslagens effekter för personer som säljer sexuella tjänster?

3. Effekter på samhället

- Anser du att sexköpslagen har en normbildande effekt, hur?
  - Socialarbetarens roll
  - Stigmatiserande
  - Ny lag, nya normer
  - Minskad prostitution?
- Har du något du vill tillägga angående sexköpslagens normbildande effekt?

Avslutning

- Sammanfattning av intervju
- Har vi missat någon du känner är viktigt?
- Har intervjupersonen några frågor?
- Får vi kontakta dig om vi har frågor eller behöver förtydliga något?

Tack!

Bilaga 2: Informationsmail

Hej!

Vi heter Julia Johannesson och Laura Portin Remröd och läser socionomprogrammet vid Lunds Universitet. Under den sjätte terminen skriver vi ett examensarbete inom valfritt socialt område intresserar oss. Syftet med uppsatsen är att öka förståelsen för hur socialarbetare inom kommunala och ideella verksamheter som i sitt arbete möter personer som säljer sexuella tjänster resonerar kring sexköpslagens (6:11 BrB) syfte, effekter och normbildande funktion samt sitt eget arbetes effekter.

Vi söker därför dig med erfarenhet av arbete med personer som säljer eller sålt sexuella tjänster i hopp om att du skulle vilja delta i vår studie. Vi ser helst att du har en socionombakgrund eller motsvarande utbildning samt minst ett års erfarenhet av att arbeta med personer som säljer sexuella tjänster. Intervjuerna kommer beröra din uppfattning kring sexköpslagens mål och syfte, dess effekter på de som säljer sexuella tjänster samt lagens normbildande effekt och beräknas ta ungefär 45 minuter. Om tid och möjlighet finns sker intervjuerna personligen, annars via videolänk eller telefon. Med ditt samtycke kommer intervjun att spelas in och sedan transkriberas.

Du och den organisation som du jobbar på kommer anonymiseras och den data som samlats in vid intervjuerna kommer hanteras så att endast författare och handledare har tillgång till materialet. Den information som lämnas vid intervjuerna kommer inte att användas utanför studiens syfte. Medverkan i studien är frivillig och du kan välja att inte besvara vissa frågor eller avbryta din medverkan när som helst utan motivering. Efter att studien genomförts och godkänts kommer texten publiceras i en databas vid Lunds Universitet medan inspelningar och transkriberingar av intervjuer kommer förstöras.

Svara gärna så fort du har möjlighet i återvändande mail ifall du är intresserad av att delta i vår studie och när du isåfall har tid för en intervju. Vi planerar att hålla intervjuer under vecka 48 och 49. Om du vet någon annan inom er organisation eller någon annan verksamhet som skulle vara av intresse för vår studie får ni mer än gärna antingen vidarebefordra detta mail till dem alternativt skicka deras kontaktuppgifter till oss.

Vänliga hälsningar

Studerande

Julia Johannesson

0761919885

ju7112jo-s@student.lu.se

Laura Portin Remröd

0733875431

la1260re-s@student.lu.se

Handledare

Carina Gallo

carina.gallo@soch.lu.se

Referenslista

- Axelrod, R. (2006) Robert Axelrod. 1986. "An Evolutionary Approach to Norms." "American Political Science Review" 80 (December): 1095-1111, *The American Political Science Review*, 100(4): 682-683.
- Beasley, C. (1999). *What is feminism?: an introduction to feminist theory*. London: SAGE
- Beegan, R. & Moran, J. (2017) Prostitution and Sex Work: Situating Ireland's New Law on Prostitution in the Radical and Liberal Feminist Paradigms, *Irish Journal of Applied Social Studies*, 17(1):59–74.
- Beran, K. (2012) Revisiting the Prostitution Debate: Uniting Liberal and Radical Feminism in Pursuit of Policy Reform, *Law and Inequality: A Journal of Theory and Practice*, 30(1):19-56
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2 uppl. Malmö: Liber
- Burr, V. (2003). *Social constructionism*. London: Routledge
- Danna, D. (2012) Client-only criminalization in the city of Stockholm: A local research on the application of the "Swedish Model" of prostitution policy, *Sexuality Research and Social Policy*, 9(1): 80–93.
- Dodillet, S. (2009). *Är sex arbete?: svensk och tysk prostitutionspolitik sedan 1970-talet*. Göteborg : Göteborgs universitet, 2009
- Eisenstein, H. (1992) Second wave feminism I: Humm, M. *Modern feminisms: political, literary, cultural*. New York: Columbia University Press
- Erikson, J. (2011) *Strider om mening. En dynamisk frameanalys av den svenska sexköpslagen*. Acta Universitatis Upsaliensis: Uppsala

Eriksson-Zetterquist & Ahrne (2015) Intervjuer I: Ahrne, G & Svensson, P. *Handbok i kvalitativa metoder*. 2 uppl. Stockholm: Liber

Farley, M (2004) Prostitution Is Sexual Violence, *Psychiatric Times*, 21(12):7-10

Firestone, S. (1971). *The dialectic of sex* 'Prostitution and Sex Work: Situating Ireland's New Law on Prostitution in the Radical and Liberal Feminist Paradigms', *Irish Journal of Applied Social Studies*, 17(1): 59–74.

Folkhälsomyndigheten (2018) Personer som har sex mot ersättning.

[<https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/sexuell-halsa-hivprevention/hiv-och-sti-prevention/kunskapsstod-och-uppfoljning-hivsti/preventionsgrupper/personer-som-har-sex-mot-ersattning/> Hämtat: 2020-01-03

Fuckförbundet (2019) *20 years of failing sexworkers*.

Gamble, S. (red.) (2000). *The Routledge critical dictionary of feminism and postfeminism*. New York: Routledge

Harding, S (1992). Rethinking standpoint epistemology: What is "strong objectivity?". *The Centennial Review*. 36(3):437-470

Huang, A. L. (2016) De-stigmatizing sex work: Building knowledge for social work, *Social Work & Social Sciences Review*, 18(1): 83–96.

Humm, M (1992) Glossery I: Humm, M. *Modern feminisms: political, literary, cultural*. New York: Columbia University Press

Hunter, S. K. (1993) 'Prostitution is Cruelty and Abuse to Women and Children', *Michigan Journal of Gender & Law*, 1(1): 91.

Huschke, S. (2017) Victims Without a Choice? A Critical View on the Debate About Sex Work in Northern Ireland, *sexuality research and social policy*, 14(2): 192–205.

Kalman, H & Lövgren, V (2012) Etik i forskning och etiska dilemma: en introduktion I:
Kalman, H & Lövgren, V (red.) *Etiska dilemman: forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. Malmö: Gleerups

Kesler, K. (2002) Is a Feminist Stance in Support of Prostitution Possible? An Exploration of Current Trends, *Sexualities*, 5(2), pp. 219–235

Kuosmanen, J. (2011) Attitudes and perceptions about legislation prohibiting the purchase of sexual services in Sweden, *European Journal of Social Work*, 14(2): 247–263.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 3. [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur

Lantz, A (2013). *Intervjumetodik* Lund: Studentlitteratur.

Levy, J. & Jakobsson, P. (2014) Sweden's abolitionist discourse and law: Effects on the dynamics of Swedish sex work and on the lives of Sweden's sex workers, *criminology & criminal justice*, 14(5): 593–607.

Lind, R. (2014) *Vidga vetandet: en introduktion till samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur AB

McColl, R. & Michelotti, M. (2019) Sorry, could you repeat the question? Exploring video-interview recruitment practice in hrm, *Human Resource Management Journal*. 29:637–656

McMenzie, L, Cook, I. R. & Laing, M. (2019) Criminological Policy Mobilities and Sex Work: Understanding the Movement of the “Swedish Model” to Northern Ireland, *British Journal of Criminology*, 59(5):1199-1216.

Payne, M. (2005). *Modern social work theory*. 3. ed. Basingstoke: Palgrave Macmillan

Philips, A. (1992) Liberal feminism I: Humm, M. *Modern feminisms: political, literary, cultural*. New York: Columbia University Press

Polisen (2019) Människohandel - lagar och fakta [<https://polisen.se/lagar-och-regler/lagar-och-fakta-om-brott/manniskohandel/>]. Hämtat: 2020-01-07.

Potterat, J., Muth, S., Woodhouse, D., Muth, J., Stites, H., Brewer, D., Rothenberg, R., Brody, S. (2004) Mortality in a long-term open cohort of prostitute women, *american journal of epidemiology*, 159(8): 778–785.

Raymond, J. (2004) Ten Reasons for Not Legalizing Prostitution and a Legal Response to the Demand for Prostitution, *Journal of Trauma Practice*, 2(3-4): 315-332

Rennstam, J. & Wästerfors, D. (2015). *Från stoff till studie: om analysarbete i kvalitativ forskning*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Ryen, A. (2004). *Kvalitativ intervju: från vetenskapsteori till fältstudier*. 1. uppl. Malmö: Liber ekonomi

SOU 1995:15. *Kvinnofrid*. Betänkande av socialdepartementet.

SOU 2010:49. *Förbud mot köp av sexuell tjänst En utvärdering 1999–2008*. Betänkande av utredningen om utvärdering av förbudet mot köp av sexuell tjänst.

Sunstein, C (1996) Social Norms and Social Roles, *Columbia Law Review*, 96(4): 903-968

Svensson & Ahrne (2015) Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt I: Ahrne, G & Svensson, P. *Handbok i kvalitativa metoder*. 2., uppl. Stockholm: Liber

Tenderloin, E. (2017) ‘Varför stänger ni ute oss som säljer sex?’, *Aftonbladet*, [<https://www.aftonbladet.se/debatt/a/aVRM5/varfor-stanger-ni-ute-oss-som-saljer-sex>]. Hämtat: 2019-12-06.

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Waltman, M. (2011) Sweden's prohibition of purchase of sex: The law's reasons, impact, and potential, *Women's Studies International Forum*, 34(5): 449–474

Wenneberg, S. (2010). *Socialkonstruktivism: positioner, problem och perspektiv*. 2. uppl. Malmö: Liber

Wiechelt, S. A. & Shdaimah, C. S. (2015) Condoms and Cupcakes: Fostering Autonomy Through Relationships of Care With Women in Prostitution, *Journal of Progressive Human Services*, 26(2): 166–185.